

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ 2560 ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

โดย

นายอัศรพล พูลผล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2560 ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

โดย

นายอัครพล พูลผล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

INTENDMENT OF 2017 CONSTITUTION IN TERM
OF RIGHTS AND LIBERTIES PROTECTION

BY

MR. AKKARAPON PHUNPHON

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (POLITICS AND GOVERNMENTS)
PROGRAM IN POLITICS AND GOVERNMENTS FOR EXECUTIVE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นายอัครพล พูลผล

เรื่อง

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2560 ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ ปานแก้ว)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทิระสังขะ)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิตา กมลเวช)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ 2560 ในประเด็น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
ชื่อผู้เขียน	นายอัศรพล พูลผล
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ติระสังขะ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ 2560 ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตนารมณ์และสาระสำคัญของประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและวิเคราะห์ปัจจัยที่ต้องการเพิ่มเติมเพื่อให้บทบัญญัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดการบังคับใช้และเกิดผลเป็นไปตามที่บัญญัติเอาไว้

ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ 2560 ได้ถูกบัญญัติเอาไว้ในหมวด 3 อย่างชัดเจน คือ หมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 25-49 และยังมีบางส่วนถูกนำไปบัญญัติเอาไว้ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐและหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีการบัญญัติที่ครอบคลุมในหลากหลายประเด็นของสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาเรื่องสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนุญไม่ได้อยู่ที่ตัวบทกฎหมายเพราะตัวบทกฎหมายที่อยู่ในรัฐธรรมนูญเขียนไว้ดีและครอบคลุมอยู่แล้ว มีความครอบคลุมในหลากหลายประเด็น แต่ปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอยู่ที่การบังคับใช้ และความรู้ความเข้าใจของประชาชน จะต้องทำอย่างไรให้คนเข้าใจว่าตัวเองมีสิทธิแบบนี้อยู่ และต่อสู้โดยใช้สิทธิแบบนี้ได้ เพราะตัวบทมันเขียนไว้ได้ละเอียดและครอบคลุมเป็นอย่างมาก หากจะให้การบังคับใช้เกิดขึ้นได้จริง มีหลายองค์ประกอบ เช่น กฎหมายลำดับรองอื่น อาจต้องมีการตราพระราชบัญญัติแนบมาเพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริงตามสิทธิและเสรีภาพที่ถูกเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ขึ้นมาและที่สำคัญประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญที่ตนเองมีและได้รับ เพื่อก่อให้เกิดการรักษาสิทธิและเสรีภาพ รวมทั้งการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นไปได้อย่างเต็มที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, รัฐธรรมนุญ, เจตนารมณ์.

Independent Study Title	INTENDMENT OF 2017 CONSTITUTION IN TERM OF RIGHTS AND LIBERTIES PROTECTION
Author	Mr. Akkarapon Phunphon
Degree	Master of Political Science (Politics and Governments)
Major Field/Faculty/University	Program in Politics and Governments for Executive Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Vannapar Tirasangka, Ph.D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

This study on intendment of 2017 constitution of the Kingdom of Thailand in term of rights and liberties protection aims to study intendment and essence of rights and liberties protection and analyze incremental factors for enabling ordinances enforceable and effective.

The study results show that the rights and liberties protection is obviously stipulated in chapter 3 comprising rights and liberties of the Thai people in Section 25-49 and some points are separately prescribed in chapter 5 duties of the state and chapter 6 directive principles of state policies. The provisions of rights and liberties protection cover various points of rights and liberties. Moreover, it was found that problems on rights and liberties of the Constitution do not rely on legislation because it has been clearly and completely explained. The problems on rights and liberties are due to enforcement and knowledge of people. It is important to help people understand what rights they have and how to exercise such rights. To enforce provisions, it needs several components such as subordinate legislation may require legal act for actual enforcement in accordance with scope of rights and liberties stipulated in the constitution. Significantly, people have to understand their rights

(3)

and liberties entitled by the constitution to fully protect and exercise rights and liberties in accordance with ordinances in the constitution.

Keywords: Rights and Liberties Protection, Constitution, Intendment.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สามารถดำเนินการให้สำเร็จและลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงและความอนุเคราะห์ของผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ พานแก้ว ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทิระสังขะ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้คอยแนะนำและชี้แนวทาง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาวิจัยจนงานในการศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จออกมา นอกจากนี้ยังขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์ทุกท่านที่คอยให้คำชี้แนะและความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและแนะนำในการศึกษาตลอดจนคอยอำนวยความสะดวกในระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ที่นี้

ตลอดจนกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่เป็นกำลังใจให้และคอยถามไถ่ถึงความคืบหน้าในงานวิจัยรวมทั้งผลักดันให้การทำงานวิจัยศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ลุล่วงและสำเร็จไปได้ด้วยดี

นายอัครพล พูลผล

(5)

สารบัญ

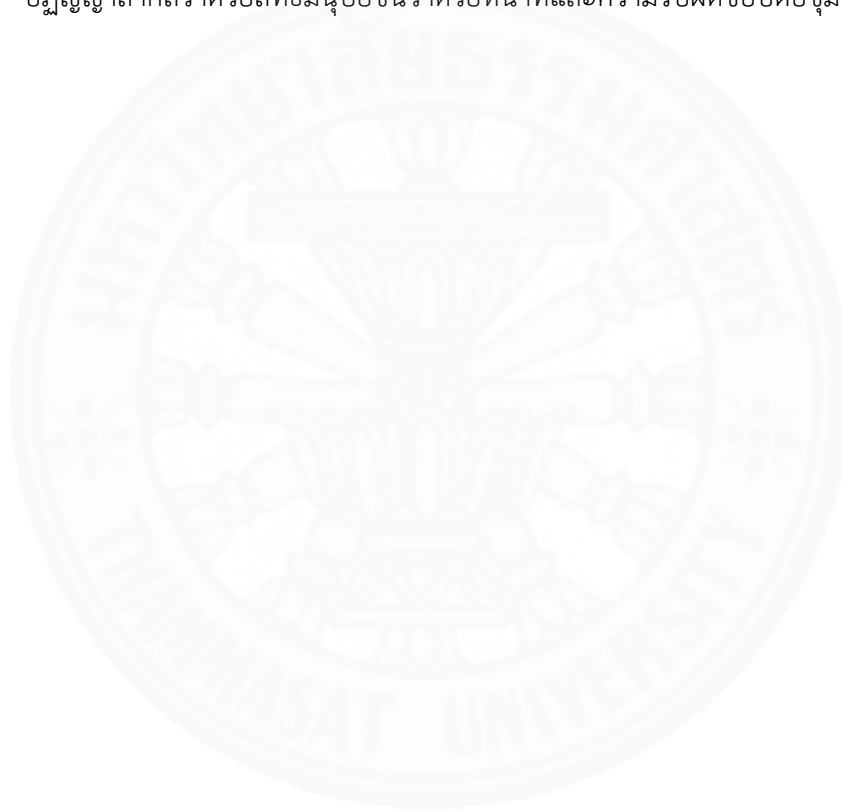
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญตาราง	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามของการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 กรอบการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	5
1.7 วิธีการศึกษา	5
1.8 การนำเสนอผลการศึกษา	6
บทที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา	7
2.1 แนวคิดเจตนารมณ์ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ	7
2.2 แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ	9
บทที่ 3 การจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560	29
3.1 ประวัติการจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560	29
3.2 องค์ประกอบของรัฐธรรมนูญ 2560	31

	(6)
3.3 การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ	32
บทที่ 4 วิเคราะห์เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	34
4.1 บทวิเคราะห์การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	34
4.2 บทวิเคราะห์ความครอบคลุมของเนื้อหาและการบังคับใช้ตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	43
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	47
5.1 สรุปผลการศึกษาวิจัย	47
5.2 ข้อเสนอแนะ	47
รายการอ้างอิง	49
ประวัติผู้เขียน	50

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมือง	17
2.2	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางสังคม	19
2.3	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง	20
2.4	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ	22
2.5	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน	24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองและวางรากฐานกฎหมายของประเทศ และไม่มีกฎหมายใดที่ทั้งปวงที่จะสามารถขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ มิฉะนั้นกฎหมายนั้นจะตกไป ในแง่นี้จึงทำให้รัฐธรรมนูญทรงพลังและอำนาจในความเหนือกฎหมายทั้งปวงแห่งรัฐความเป็นกฎหมายสูงสุด หรือ Supremacy of Law ซึ่งหมายถึงสถานะสูงสุดของกฎหมายซึ่งแสดงให้เห็นสถานะของกฎหมายนั้น ๆ ว่าอยู่ในลำดับสูงเหนือกฎหมายอื่นใดทั้งปวง ลำดับเช่นนี้ เรียกว่าศักดิ์หรือชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of Law) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ส่วนกฎหมายธรรมดาในรูปแบบหรือประเภทอื่น ๆ ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ นั้นจะถือว่าเป็นกฎหมายในชั้นรองลงมา¹ นับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและฉบับชั่วคราวมาแล้ว ทั้งสิ้น 20 ฉบับ ซึ่งรวมทั้งฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้นคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมา² รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยจะเห็นว่าความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญนั้นทำให้ไม่สามารถมีกฎหมายใด ๆ ที่ใช้บังคับหรือจะใช้บังคับนั้น จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทนั้นมีได้ เรียกว่า หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนในรัฐธรรมนูญนั้นยังกำหนดมูลฐานแห่งการปกครองแห่งรัฐ โครงสร้างทางอำนาจอธิปไตยและความเป็นรัฐนั้นบรรจุเอาไว้ตลอดจนการกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่และความเป็นพลเมืองของรัฐนั้น ไว้ในกฎหมายอันสูงสุดนี้รวมไปถึงการวางแนวนโยบายแห่งรัฐเอาไว้ และเป็นแบบแผนในการปกครองโครงสร้างของรัฐ รัฐธรรมนูญจึงมีนัยยะสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองอันเป็นการแสดงถึงความเป็นนิติรัฐ รัฐธรรมนูญจึงเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นพลวัต ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครอง การกำหนดรูปแบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใน

¹ ญัฐกร วิทิตานนท์, *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 125-126.

² พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์, *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560* (กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560), 1.

การปกครอง การบริหาร การตรวจสอบ การได้มาซึ่งอำนาจของรัฐนั้น ๆ รัฐธรรมนูญที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ รัฐธรรมนูญที่ดี คือรัฐธรรมนูญที่มีความเหมาะสมกับสภาพอันแท้จริงของประเทศ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ คือ³

1) รัฐธรรมนูญที่ดีควรมีข้อความที่ชัดเจนแน่นอน เข้าใจง่าย ไม่กำกวมล่อแหลมต่อการตีความที่อาจเกิดความผิดพลาด

2) รัฐธรรมนูญที่ดีควรมีการบัญญัติสิทธิ หน้าที่และเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจนแน่นอน รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกด้วย

3) รัฐธรรมนูญที่ดีไม่ควรยืดเยื้อเกินไป เพราะอาจทำให้ต้องมีการอธิบายตีความหมายกันมากมาย รายละเอียดปลีกย่อยควรเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในภายหลัง

4) รัฐธรรมนูญที่ดีต้องครอบคลุมบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองของรัฐไว้อย่างครบถ้วน อันได้แก่ การใช้อำนาจอธิปไตย การแบ่งอำนาจอธิปไตย ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงขององค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย เป็นต้น

5) รัฐธรรมนูญที่ดีควรระบุขอบการปกครองของประเทศและศาสนาประจำชาติให้ชัดเจนเด็ดขาด

6) รัฐธรรมนูญที่ดีต้องสร้างความเป็นธรรม ความยุติธรรม และความเสมอภาคในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวมทั้งหมด

7) รัฐธรรมนูญที่ดีควรกำหนดวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือบทเฉพาะกาลให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับยุคสมัย

8) รัฐธรรมนูญที่ดีต้องสามารถป้องกันการล้มล้างหรือแก้ไขโดยใช้กำลังบังคับจากการปฏิวัติรัฐประหารได้

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญหนึ่ง ๆ ของรัฐนั้นจะถูกบรรจุเจตนารมณ์ของผู้ร่างเอาไว้เสมอ ซึ่งมักจะถูกแฝงด้วยวัตถุประสงค์ กลวิธีตลอดจนความคิดซ่อนไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอ เพื่อพยายามให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างนั่นเอง อย่างไรก็ตามในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นมักจะมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นไปในประเด็นที่แตกต่างกันไปตามความตั้งใจในการวางร่างของผู้ร่าง อย่างไรก็ตามหากรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยย่อมมีแนวทางหรือพื้นฐานที่มีเจตนารมณ์มุ่งรักษาคุณภาพของอำนาจอธิปไตย อันได้แก่อำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ นอกจากนี้ย่อมมุ่งหมายให้

³ Mr. Knowledge [นามแฝง], “รัฐธรรมนูญที่ดีควรเป็นอย่างไร,” วิชาการ, นำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550, <http://www.vcharkarn.com/blog/18014/363> (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2561).

รัฐธรรมนูญนั้นคุ้มครองและปกป้องสิทธิเสรีภาพแห่งประชาชนเป็นสำคัญ ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจ นอกจากนี้ยังต้องมุ่งตรวจสอบการใช้อำนาจแห่งรัฐอยู่เสมอ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแฝงอยู่ในรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญของรัฐหนึ่ง ๆ ย่อมเป็นหลักสากลที่พลเมืองแห่งรัฐนั้นจะร่วมกันมีและยอมรับในการมีอยู่ของกฎหมายสูงนี้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในรัฐธรรมนูญนั้นมักจะถูกบรรจุนารมณของผู้ร่างที่พึงประสงค์ให้รัฐธรรมนูญสร้างผลหรือมุ่งก่อผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปตามที่ผู้ร่างตั้งเป้าประสงค์ไว้นั้นเอง สิ่งเหล่านี้มันแสดงออกถึงความตั้งใจของผู้ร่างว่าต้องการจะให้เกิดผลอะไรที่ตามมาเจตนารมณในการร่างรัฐธรรมนูญจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยก่อรูปร่างของรัฐธรรมนูญให้ออกมาเป็นรัฐธรรมนูญ สำหรับประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญหนึ่งของรัฐธรรมนูญที่ดี ที่สามารถปกป้องและคุ้มครองพลเมืองแห่งรัฐนั้น หากถูกบรรจุในเจตนารมณไว้แล้วย่อมเกิดเป็นมาตราที่ถูกต้องดีให้กลับมาสอดคล้องกันเพื่อตอบโจทยเป้าประสงค์ของเจตนารมณที่ถูกตั้งไว้

หลังจากการประรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2557 ก็ได้มีการล้มรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นก็มีความพยายามในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาแทนที่ฉบับเดิม แต่ก็ถูกคว่ำไปจนในที่สุดก็ได้มาซึ่งคณะกรรมการร่างที่มีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน ในท้ายที่สุดก็ได้ออกมาเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2560 โดยผ่านการลงประชามติและประกาศใช้ไป อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นของใหม่มากและแน่นอนว่ามันย่อมถูกบรรจุนารมณของผู้จัดทำรัฐธรรมนูญแฝงไว้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความคิดของคณะผู้ร่างที่ต้องการให้รัฐธรรมนูญส่งผลต่อวางรูปร่างการปกครองของประเทศและก่อนการจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มีข้อครหามากมายเกี่ยวกับเจตนารมณที่ดีของรัฐธรรมนูญที่ควรจะเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้ถูกหยิบยกขึ้นมาโต้เถียง แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่รู้กันดีว่าบรรยากาศหรือสถานการณ์การเมืองในขณะนั้นไม่เอื้ออำนวยเท่าไร อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้วรัฐธรรมนูญถูกรับรองผ่านการลงประชามติและถูกประกาศใช้มาแล้วแน่นอนว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มีเจตนารมณของตัวคณะผู้ร่างอยู่แล้ว สำหรับในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผู้ร่างได้บรรจุเจตนารมณไว้หลายอย่าง อาทิเช่น สัมพันธภาพของฝ่ายบริหารกับนิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมหรือการทำงานขององค์กรอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ นอกจากนี้ยังชัดเจนในเรื่องสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเอาไว้ในตัวเจตนารมณดังที่ปรากฏให้เห็นชัดในคำปรารภตอนต้นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่รัฐธรรมนูญที่ดีควรมีและต้องถูกออกแบบมาให้ครอบคลุมและทั่วถึง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนควรถูกปกป้องและได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญไม่ให้ถูกล่วงละเมิด ในแง่นี้ประเด็นนี้จึงเป็นเหมือนหัวใจหลักของความ เป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นของมหาชน ทำให้ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นและมีความสนใจที่จะศึกษาในส่วนนี้อันเป็นประเด็นเจตนารมณในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

สำหรับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยามได้วางหลักไว้อย่างกว้างว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน และภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ แม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับ ในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครองนับแต่นั้นเป็นต้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมส่งผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติตามไปด้วย⁴

1.2 คำถามของการวิจัย

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ถูกบัญญัติไว้อย่างไรและในมาตราใดบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในส่วนของประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยว่ามีสาระสำคัญอย่างไร

1.3.2 เพื่อศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในประเด็นเองการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติในประเด็นดังกล่าวว่าต้องการปัจจัยอะไรเพิ่มเติมหรือไม่เพื่อให้บทบัญญัติเกิดการบังคับใช้และเกิดผลเป็นไปตามที่บัญญัติเอาไว้

⁴ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์, สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560, 2.

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษามาตราสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเจตนารมณ์ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย

1.5 กรอบการวิจัย

การศึกษานี้ต้องการศึกษาวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงความครอบคลุมของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนต้องการสร้างก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานเกี่ยวกับมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

1.7 วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Methods) ควบคู่กันไป รวมทั้งเป็นการเก็บข้อมูลเอกสาร หลายแบบอันมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและมากที่สุดเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลแบ่งตามแหล่งที่มาดังนี้

1.7.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยทำการค้นคว้า บทความทางวิชาการ ข่าวต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์

1.7.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาแยกแยะประเด็นให้ชัดเจน และนำไปวิเคราะห์จากกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เป็นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

1.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวข้องที่รวบรวมได้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการอุปนัย (Inductive) เพื่อชี้ให้เห็นทางทฤษฎีว่า เจตนารมณ์กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์จากภาพกว้างแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จะได้ศึกษาจากตำราภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งเกี่ยวข้องกับ

เรื่องนี้จากรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดรัฐสภาและข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น บทความจากเว็บไซต์วิชาการ เป็นต้น

1.8 การนำเสนอผลการศึกษา

ในการศึกษา เรื่องเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้ศึกษาได้เรียงและจัดลำดับไว้ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ เริ่มด้วยการกล่าวถึงสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของเรื่องที่กำลังจะศึกษา คำถามในการศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งวิธีการวิจัย ขอบเขตการศึกษา ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา เป็นการนำเสนอ นิยาม ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีไม่ว่าจะเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำรัฐธรรมนูญและแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ในหลากหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลให้รัฐธรรมนูญต่าง ๆ ต้องมีการรองรับหลักการดังกล่าวในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 จะเริ่มจากการบอกเล่าประวัติของการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต่อด้วยรายชื่อของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นจะตามมาด้วยการจัดลำดับช่วงเวลาในการจัดทำรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีการแสดงข้อมูลการออกเสียงประชามติในการจัดทำรัฐธรรมนูญอีกด้วย

บทที่ 4 วิเคราะห์เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแล้วเป็นการนำเสนอ ในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และปิดท้ายด้วยบทวิเคราะห์ความครอบคลุมของเนื้อหาและการบังคับใช้ตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

บทที่ 5 เป็นการสรุปและเสนอแนะตามแนวทางของผู้ศึกษา โดยได้สังเคราะห์เป็นการสรุปประเด็นในเรื่องเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้พอสังเขปตามมุมมองของผู้ศึกษาเอง

บทที่ 2

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ดังนั้น กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องจะมุ่งเน้น ก็คือ กรอบแนวคิดในการจัดทำรัฐธรรมนูญและแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ อย่างไรก็ตามงานนี้มุ่งศึกษาเจตนารมณ์ในประเด็นดังกล่าวเพื่อให้เข้าใจถึงแนวคิด ตลอดจนความครอบคลุมของเจตนารมณ์นี้ที่ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้นในการทบทวนกรอบแนวคิด ผู้เขียนจึงทำการทบทวนแนวคิดแบ่งได้เป็นแนวคิดเจตนารมณ์ในการจัดทำรัฐธรรมนูญและแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ

2.1 แนวคิดเจตนารมณ์ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้แก่หลักการอันเป็นรากฐานที่มาแห่งเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญ เช่นถ้าเรากล่าวว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรัฐ สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล องค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ฯลฯ แล้ว เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก็คือหลักการเบื้องต้นอันเป็นที่มาของความคิดเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรัฐ สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล อำนาจหน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ของรัฐอีกทีหนึ่ง เช่นเราคงจะไม่พูดถึงการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญ ถ้าหากเราไม่เชื่อในหลักการเบื้องต้นว่ามนุษย์เราเท่าเทียมกันและไม่มีใครอาจกำหนดเป็นผู้ปกครองเหนือผู้อื่นได้ถ้าบุคคลอื่น ไม่ยินยอมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญจะเป็นอื่นไกลไปไม่ได้นอกจากความเชื่อของปวงชนในหลักการแห่งความเสมอภาคแห่งสิทธิเสรีภาพของบุคคล และหลักการที่ว่ารัฐบาลที่ชอบธรรมคือรัฐบาลที่ถือกำเนิดมาโดยความยินยอมพร้อมใจของผู้อยู่ใต้ปกครอง ซึ่งย่อหมายถึงรัฐบาลที่ชอบธรรมมีอำนาจและหน้าที่จำกัดเฉพาะเท่าที่ผู้อยู่ใต้ปกครองจะยินยอมรัฐบาลใดละเมิดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนก็คือรัฐบาลที่ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและปวงชนมีสิทธิและหน้าที่ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในรัฐบาลหรือรัฐบาลเสียใหม่ สำหรับที่ ๆ ควรจะกล่าวถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญไว้นั้นก็ไม่มีที่ใดจะเหมาะสมไปกว่าในคำปรารภของตัวรัฐธรรมนูญ โดยเหตุผล 3 ประการ คือ¹

¹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ผู้รวบรวม, *ประชาธิปไตยของชาวบ้าน* (กรุงเทพฯ: พิชฌเนศ, 2516), 56-57.

1. เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญคือหลักอุดมคติที่บุคคลในสังคมต้องการและเชื่อถือสาระของรัฐธรรมนูญเป็นเพียงเครื่องมือหรือระเบียบวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งหลักอุดมคติดังกล่าวเท่านั้น เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญจึงควรมาก่อนและได้รับการเน้นเป็นพิเศษ

2. เท่าที่เป็นมาไม่เคยปรากฏหลักการอันเป็นเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญให้เห็นได้โดยง่ายเลย สิ่งที่เราเรียกว่า คำปรารภนั้น กลับเป็นประวัติศาสตร์ที่มาของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับซึ่งใช้ภาษาทางราชการอันยืดยาวหาสาระใด ๆ ไม่ได้ การนำเอาหลักการที่เป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างสั้น ๆ มากล่าวไว้จะช่วยให้รัฐธรรมนูญมีความหมายและเป็นที่ยึดจำในหลักการได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

3. เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญเป็นรากฐานที่มาของรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นจึงต้องเป็นหลักที่ใช้อธิบายในการตีความจุดประสงค์และสาระต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ และด้วยเหตุนี้จึงสมควรจะอยู่ในบทว่าด้วยความเบื้องต้นดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น สิทธิเสรีภาพของบุคคลและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล โดยที่ความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพแห่งชีวิตร่างกายของบุคคลคือหลักการเบื้องต้นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ การรักษาสิทธิเสรีภาพของบุคคลจึงต้องเป็นเป้าหมายประการสำคัญของรัฐบาล กล่าวคือ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมของรัฐบาลนั้นต้องกระทำไปเพื่อจุดประสงค์ให้บุคคลได้ใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อการกระทำของบุคคลนั้น ๆ กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกของสังคมอื่น ๆ เท่านั้น และในเรื่องใดที่มีได้มีบทบัญญัติเป็นกฎหมายห้ามไว้จะต้องถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะใช้รัฐธรรมนูญนั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพในเรื่องความคิดเห็น เช่น เสรีภาพในทางศาสนา เป็นขอบเขตที่รัฐบาลไม่มีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้เลยเพราะรัฐบาลมิใช่พระเจ้าที่จะหยั่งรู้ได้ว่าความคิดอย่างไรผิดหรือถูก ในทำนองเดียวกันบุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะรวมกลุ่มบรรดาผู้ที่มีความคิดเห็นอย่างเดียวกันเข้าด้วยกัน เช่น การตั้งสมาคมและโดยที่บุคคลอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป รัฐบาลจึงต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ (สิทธิในการพูดและการพิมพ์) เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลจะได้รับการเคารพโดยรัฐบาล จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานไว้ต่างหาก โดยเข้าใจว่าสิ่งใดก็ตามที่มีได้ถูกกล่าวไว้เป็นพิเศษก็ยังคงสงวนไว้เป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หลักการและเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยส่วนใหญ่ มักมีหลักการและเจตนารมณ์โดยทั่วไป ดังนี้ การกำหนดรูปแบบของรัฐและประมุขของรัฐ ซึ่งประเทศไทยมีรัฐเดี่ยว (รัฐบาลเดี่ยว) ใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองอาณาเขตหรือ ดินแดนทั้งหมด ประชาชนอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อยืนยันความเป็นรัฐเดี่ยว และห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ไปเป็นรูปแบบอื่น ตลอดจนเพื่อยืนยันว่า บริหารในระบอบประชาธิปไตยที่มีประมุขของชาติ คือ พระมหากษัตริย์และห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นรูปแบบอื่น การใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจดังกล่าว ผ่านทางรัฐสภาหรือ สภานิติบัญญัติ (อำนจนิติบัญญัติ) คณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล (อำนาจบริหาร) และศาล (อำนาจตุลาการ) การกำหนดขอบเขตของอำนาจและความรับผิดชอบ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญจะระบุขอบเขตและความมากน้อยของอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของอำนาจอธิปไตยแต่ละองค์การกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน กำหนดหลักความคุ้มครองและหลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาค โดยไม่เลือกปฏิบัติที่กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตามกฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติเกี่ยวกับ การแก้ไขเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้ เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น²

2.2 แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ

2.2.1 สิทธิ คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น สิทธิ หรือ สิทธิ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เช่น บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เขามีสิทธิในที่ดินแปลงนี้ รวมถึงอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย³

บรรเจิด สิงคะเนติ ได้ให้คำจำกัดความหมายของสิทธิตามรัฐธรรมนูญและสิทธิตามความหมายทั่วไปว่าเป็น อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย⁴

² เรื่องเดียวกัน, 60.

³ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์, *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560* (กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560), 3.

⁴ เรื่องเดียวกัน, 3.

มานิต จุ่มปา ได้ขยายความหมายว่า สิทธิ (Right) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตและร่างกาย เป็นต้น สิ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นสิทธิ หมายความว่า รัฐให้สิทธิแก่ประชาชนโดยรัฐมีพันธกรณี (หน้าที่) ที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น อาจเปรียบเหมือนรัฐเป็นลูกหนี้ประชาชนเป็นเจ้าของหนี้⁵

ณัฐกร วิทิตานนท์ อธิบายความหมายของคำว่า สิทธิ (Right) ในความหมายที่เข้าใจกันในระบบกฎหมายทั่วไป หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ หรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระโดยได้รับรองจากกฎหมาย⁶

จะเห็นได้ว่าจากลักษณะความหมายของสิทธิที่ได้ยกตัวอย่างมา คือลักษณะของสิทธิตามความหมายสามัญปกติ แต่สิทธิที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิแบบกฎหมายมหาชน กล่าวคือ อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐไม่ให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตนในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึงการให้หลักประกันในทางหลักการ ดังนั้นสิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐและสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่จะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ⁷

2.2.2 เสรีภาพ จากในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด, เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะกระทำการที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น⁸

มานิต จุ่มปา ได้อธิบายว่า เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นมีสิทธิที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เช่น เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น สิ่งใดรัฐธรรมนูญกำหนดเสรีภาพ หมายความว่า ประชาชนมีเสรีภาพ เช่นนั้น โดยรัฐมีหน้าที่ทั่วไปที่

⁵ เรื่องเดียวกัน, 3.

⁶ เรื่องเดียวกัน, 3.

⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), 50-51.

⁸ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์, *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560*, 4.

จะดเว้นไม่ขัดขวางการใช้เสรีภาพนั้นของประชาชนแต่รัฐไม่มีหน้าที่ โดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องจัดหาสิ่งที่เป็นเสรีภาพจึงต่างจากสิทธิที่สิ่งใดเป็นสิทธิ ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจาะจงในการทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น⁹

บรเรจิด สิงคะเนติ ได้อธิบายความหมายว่า เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หมายถึงสภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เสรีภาพจึงหมายถึง อำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดอันเป็นอำนาจที่มีเหนือตนเอง ความแตกต่างระหว่างสิทธิและเสรีภาพจึงอยู่ที่ว่าสิทธินั้นเป็นอำนาจที่บุคคลมีเพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันใดอันหนึ่ง แต่ในขณะที่เสรีภาพ นั้นเป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น เสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด¹⁰

เสรีภาพ มักเป็นคำที่ติดปากเรียกขานพร้อมกับ “สิทธิ” คนโดยทั่วไปมักใช้ว่า “สิทธิเสรีภาพ” จนโดยคนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่ามีความหมายอย่างเดียวกันหรือแบบเดียวกัน แต่โดยแท้จริงแล้ว “เสรีภาพ” นั้นเป็นอำนาจในการที่จะตัดสินใจด้วยตนเองของคนเราที่จะเลือกกระทำ โดยไม่มีผู้อื่นอ้างเสรีภาพนั้นและใช้อำนาจหรือวิธีการใด ๆ มาแทรกแซงเกี่ยวข้องหรือบังคับการตัดสินใจให้กระทำรวมถึงทั้งนี้ต้องเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายในสังคม โดยปกติในสังคมนั้นแต่ละคนจะตัดสินใจกระทำการหรือไม่กระทำการสิ่งใดนอกเหนือจากต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ย่อมต้องคำนึงและพิจารณาในเรื่องหลักของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็จารีต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี โดยสิทธิและเสรีภาพนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการบ่งชี้ว่าสังคม มีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร นั้นให้ดูจากสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่ถูกบัญญัติไว้สำหรับไทยเรา เรื่องสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญนั้นเริ่มมีบัญญัติไว้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้มีการนำเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในมาตรา 13 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับผู้ร่างจะต้อง

⁹ เรื่องเดียวกัน, 4.

¹⁰ บรเรจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, 53.

คำนึงถึงการบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นเรื่องที่สำคัญในอันดับแรกเสมอ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากไม่มีหรือไม่บัญญัติเรื่องเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อพลเมืองและประเทศชาติ โดยในยุคสมัยปัจจุบันหากนับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ก็ล้วนมีสาระสำคัญในเรื่องการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นเป็นสำคัญ

ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพ จึงมีความแตกต่างกันตรงที่ว่าสิทธิ เป็นประโยชน์ที่ต้องมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้บุคคลจึงจะเกิดมีสิทธิ เช่นนั้นได้ แต่ถ้ากฎหมายไม่ได้ให้การรับรองหรือคุ้มครองประชาชนก็จะมีสิทธิเช่นนั้น ในขณะที่ “เสรีภาพ เป็นภาวะโดยอิสระของมนุษย์ แม้จะไม่มีกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองไว้ บุคคลก็ยังคงมีเสรีภาพนั้นและสิทธิที่รัฐให้การรับรองและคุ้มครองแล้วนั้น รัฐมีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น ในขณะที่เสรีภาพนั้น รัฐไม่มีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำให้แต่อย่างใด¹¹

2.2.3 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชน

จากแนวความคิดว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนนั้น ซึ่งมีการประกาศหลักการสากลเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามประกาศของสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ได้มีการกำหนดเป็นหลักการและบรรทัดฐานหลักเพื่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกปฏิบัติตามโดยการกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ จะต้องมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ต้องดำเนินการบัญญัติและตรากฎหมาย เพื่อให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะสิทธิของปัจเจกบุคคลโดยการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศกล่าวคือจะต้องมีการบัญญัติและตรากฎหมายเรื่องสิทธิและเสรีภาพไปบรรจุเอาไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศ โดยสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยทั่วไปตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในหลักการในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ซึ่งเป็นแนวความคิดตามหลักสิทธิตามธรรมชาติ (natural rights) ที่ครอบคลุมในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและยังอาจหมายถึงความรวมถึง สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองหรือประชาชนที่ควรจะมีและได้รับ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการขั้นพื้นฐานหรือเป็นที่มาในการก่อให้เกิดการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยการกำหนดให้

¹¹ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, *รวมบทความวิชาการ ชุดที่ 12 ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ* (กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2558), 1-2.

มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้เกิดขึ้น และจะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ โดยหากจะทำความเข้าใจอาจจะต้องย้อนไปเข้าใจถึงรากเหง้าหรือที่มาแห่งสิทธิดังกล่าวอันเป็นไปตามนัยของแนวความคิดในทางปรัชญาสากลเพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานทางความคิดโดยเบื้องต้นก่อน เมื่อวิเคราะห์จากประวัติศาสตร์ความเป็นไปตามแนวความคิดในทางปรัชญาว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนที่เกิดในยุโรป โดยจะเห็นได้ว่า หลักสิทธิมนุษยชนมีแนวความคิดที่มีรากเหง้าหรือพื้นฐานเดิมนั้นมาจาก หลักสิทธิตามธรรมชาติ (natural rights) ที่เกิดขึ้นมาเมื่อสมัยกรีกโบราณ โดยนอกจากหลักสิทธิมนุษยชนจะมีรากเหง้าหรือมีหลักพื้นฐานที่มาจากแนวความคิดในทางปรัชญาของกฎหมายธรรมชาติ ตามแนวความคิดของกลุ่ม นักปรัชญา STOIC โดยการอธิบายของนักปรัชญากลุ่มนี้ได้มุ่งให้ความหมายหรือได้อธิบายหลักตาม “สิทธิตามธรรมชาติ” ว่าแท้จริงแล้วสิทธิตามธรรมชาตินี้มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนมาโดยตลอดตั้งแต่เกิดมาและตลอดเวลา ซึ่งสิทธิตามธรรมชาตินี้ ไม่ใช่สิทธิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะเป็นเจ้าของโดยเฉพาะ แต่คือความเป็นความชอบธรรมที่มนุษย์โดยทั่วไปทุกผู้ทุกคนสามารถ ที่จะพึงมี พึงได้รับสิทธินั้นโดยทั่วกัน ได้โดยเหตุที่เขาเกิดมาเป็นมนุษย์และมนุษย์ก็เป็นผู้ที่มีเหตุผลและหลักในตัวเอง จนอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์ทั้งหลายทุกผู้ทุกคนในโลกย่อมเกิดมาด้วยความเท่าเทียมกันในสิทธินี้ โดยมนุษย์ทุกคนล้วนมีสิทธิบางประการที่ติดอยู่ในตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดและอยู่รอด จนถึงเวลาที่มนุษย์ตายไปจากโลกนี้ อันได้แก่ สิทธิในชีวิตเสรีภาพในร่างกายและความเสมอภาคที่ไม่อาจยกหรือโอนให้ใครหรือบุคคลอื่นกันได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวความคิดในทางปรัชญาว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติ และสิทธิตามธรรมชาตินี้ล้วนเป็นแนวความคิดที่มีบทบาทเหตุผลสำคัญในการผลักดันให้เกิดผล ท้ายที่สุดทำให้เกิดแนวความคิดในทางปรัชญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลในยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม วิธีการหรือมาตรการทางกฎหมายที่ตราขึ้นออกมาในการรองรับแนวความคิดในทางปรัชญาว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนนั้น ปรากฏชัดเจนในยุคหลังมา โดยอาจกล่าวได้ว่า Magna Carta เป็นกฎหมายที่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นทางประวัติศาสตร์ของการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย ในแง่ของกระบวนการหรือกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำระสำคัญอันหนึ่งคือการกำหนดให้มีผู้พิพากษาที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและตัดสินคดีซึ่งแต่เดิมเป็นกษัตริย์จะเป็นผู้พิจารณาและตัดสินคดีเอง ทำให้ผลที่ได้คือมีกษัตริย์ไม่ยุติธรรมเข้าข้างกลุ่มสนับสนุนหรือพวกเดียวกัน รวมทั้งการกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายในลักษณะที่ห้ามไม่ให้มีการเรียกปรับเงินและเก็บเงิน เก็บภาษีตามความต้องการโดยไร้กฎหมายมาควบคุม นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ห้ามไม่ให้มีการปฏิเสธการให้ความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมและเร่งรัดกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าเป็นอย่างมากในสมัยนั้น หรือกล่าวโดยง่ายคือ เป็นการสร้างสิทธิทางกระบวนการตุลาการให้เกิดขึ้นกับประชาชน นอกจากนี้ยังรวมถึงการกำหนดกระบวนการที่จะจับกุมควบคุมตัว

หรือคุมขังบุคคลใด รวมทั้งการไล่ หรือขับไล่บุคคล หรือการริบทรัพย์ ยึดทรัพย์ ของบุคคลใดจะกระทำไม่ได้เด็ดขาด หากไม่ได้เกิดจากกระบวนการในการพิจารณาคดีตามบทบัญญัติของกฎหมายเอาไว้

นอกจากนี้ยังมีในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาเราจะเห็นว่ามักมีกฎหมายที่ตราหรือออกมาเพื่อรองรับแนวความคิดในทางปรัชญาว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาว่าด้วยเรื่อง การรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชน กฎหมายฉบับนี้จะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นภายหลังจากการที่สหรัฐอเมริกาได้มีการประกาศอิสรภาพ โดยการแยกตัวอิสระจากการปกครองในอาณานิคมของประเทศอังกฤษ โดยรวมจากรัฐต่าง ๆ ที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองและเป็นอาณานิคมได้มีการเจรจาและมีการทำข้อตกลงร่วม ในท้ายที่สุดนำไปสู่การดำเนินการจัดตั้งเป็นประเทศและมีการจัดตั้งรัฐบาลกลางขึ้นมาปกครอง โดยมีรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติมาทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยทั่วไป โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยมีสิ่งสำคัญในหลายเรื่องรวมทั้งการประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิและเสรีภาพทางด้านศาสนา การชุมนุมโดยสงบ และการกำหนดให้ประชาชนสามารถยื่นร้องเรียน ร้องทุกข์ รวมถึงการอนุญาตให้ประชาชนสามารถมีอาวุธปืนได้ไว้ป้องกันตัว นอกจากนี้ในการตรวจค้นเคหสถานที่พักและทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ ก็ตามจะต้องมีหมายค้น รวมทั้งกระบวนการในการพิจารณาคดีอาญาที่มีการกำหนดอัตราโทษสูงตัวอย่างเช่น ประหารชีวิต เป็นต้น โดยจะต้องดำเนินการผ่านกระบวนการในการพิจารณาของศาลตัดสินเท่านั้น โดยความผิดสถานเดียวกันจะมีกระบวนการในการพิจารณาหรือการพิพากษาคดีอย่างยุติธรรมและรวดเร็ว และบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือผู้ต้องหาจะมีสิทธิแก้ต่างข้อกล่าวหาได้ในชั้นศาล ไม่สามารถบังคับให้ยอมรับในความผิดได้ การจำกัดสิทธิจะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการทางกฎหมายเท่านั้น ทุกอย่างถูกกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายที่มีความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง นอกจากนี้ในการพิจารณาคดีอาญาจะต้องดำเนินกระบวนการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต้องกระทำโดย โดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาของ บรรดาคณะลูกขุนที่จะต้องไม่มีอคติต่อผู้ต้องหา และผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะได้รับแจ้งให้ทราบถึงความผิดและเหตุที่โดนกล่าวหา นอกจากนี้กระบวนการสืบพยานจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและจะต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา ส่วนการกำหนดค่าปรับในการประกันตัวที่สูงเกินทำไม่ได้ และห้ามมีการลงโทษที่เป็นการกระทำในลักษณะทารุณกรรมที่โหดร้าย รวมทั้งการจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิที่ห้ามไม่ให้มีการล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น กล่าวคือสามารถใช้สิทธิได้แต่จะต้องไม่ละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนการกำหนดให้ประชาชนชาวสหรัฐอเมริกาที่มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยต้องไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติหรือศาสนาที่มีความแตกต่างกัน

ต้องไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความแตกต่างในเรื่องของสีผิวด้วย ไม่ว่าจะผิวขาว เหลืองหรือดำก็ตาม ซึ่งอยู่ในประกาศของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และสิทธิของพลเมือง

จะเห็นได้ว่า ตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และสิทธิของพลเมืองเกิดขึ้นภายหลังจากการปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ซึ่งได้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และสิทธิของพลเมืองโดยมีการรับรองสิทธิของประชาชนที่แสดงออกถึงความเป็นอิสระภาพในชีวิตของตนเองและการมีสิทธิเท่าเทียมกันของพลเมือง และนำไปสู่การมีเสรีภาพ ที่มีความหมายถึง อำนาจของประชาชน พลเมือง ที่สามารถที่จะกระทำการสิ่งใดได้โดยไม่กระทบต่อผู้อื่น และเพิ่มการรักษาไว้ซึ่งสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ในอันที่จะไม่อาจเอาสิทธิดังกล่าวตามธรรมชาติที่มีอยู่แล้วตั้งแต่เกิดออกไปได้จากมนุษย์ได้เลย รวมทั้งมีการรับรองสิทธิเพิ่มขึ้นในการพูด การแสดงความคิดเห็น การรับรองสิทธิในการพิมพ์ การรับรองสิทธิในการนับถือความเชื่อหรือศาสนา และการรับรองสิทธิในความปลอดภัย ไม่มีผู้ใดสามารถจับหรือคุมตัวโดยไม่มีคามผิดตามกฎหมาย นับได้ว่าเป็นการเพิ่มความสำคัญกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิของพลเมือง

ในท้ายที่สุดจากแนวความคิดในทางปรัชญาในเรื่องการรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ก่อให้เกิดการเรียกร้องและต่อต้านอำนาจในการปกครองและการเมืองทางสังคมจนเห็นได้ว่า ในเวลาต่อมาได้มีการตรากฎหมาย ออกมาเพื่อรับรองสิทธิของประชาชนและพลเมืองในแต่ละรัฐในแต่ละประเทศ และในเวลาถัดมานำสู่การเปลี่ยนแปลงจากในแต่ละรัฐภายในประเทศของตนพัฒนามาสู่เป็นความร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศ

โดยสรุปได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ที่อยู่ในองค์การสหประชาชาติต้องยึดมั่นในหลักการความเชื่อและเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชน ให้ความสำคัญในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคุณค่าของมนุษย์ เคารพในสิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและหญิงรวมถึงในความหลากหลายทางเชื้อชาติ รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแนวความคิดในทางปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นแนวความคิดที่ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นั้น ท้ายที่สุดแนวความคิดเช่นนี้ได้นำมาใช้บรรจุไว้ในกฎหมายที่เป็นรัฐธรรมนูญขึ้นแทนแนวความคิดในทางปรัชญาตามหลัก “สิทธิตามธรรมชาติ”

นอกจากนี้หากมาดูงานปรัชญาในยุคหลังเราจะพบว่า มีงานของนักปรัชญา จอห์น ล็อก, มองเตสกีเออ หรือ ฌาคส์-ฌ็อง ฌาคส์ ก็มีแนวคิดของสิทธิและเสรีภาพปรากฏอยู่ในงานปรัชญาของพวกเขา โดยเฉพาะงานเขียนของ จอห์น ล็อก ซึ่งถือได้ว่า John Lock เป็นแนวความคิดในทางปรัชญาตามหลักกฎหมายธรรมชาติที่สำคัญที่สุดในยุคปัจจุบัน ประกอบกับนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสไม่ว่าจะเป็น มองเตสกีเออ หรือ ฌอง ฌาคส์-ฌ็อง ฌาคส์ ที่มีหลายส่วนแสดงให้เห็นถึงการมีสิทธิบางประการที่มีอยู่ในตัวของปัจเจกชนในฐานะที่เป็นมนุษย์ก่อนที่มนุษย์จะเข้ามารวมเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นสังคมนั้น การมีสิทธิในชีวิตเสรีภาพใน ร่างกาย หรืออิสรภาพจากการปกครองโดยไม่ชอบธรรม หรือ อยู่ดีธรรม และมี

สิทธิในทรัพย์สินโดยชอบธรรม แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์ย่อมต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐและเพื่อให้มีการปกป้องสิทธิเหล่านั้นเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ รัฐจึงมีสิทธิบางประการที่อยู่เหนือตัวปัจเจกชนตามสัญญาประชาคม (social contract) เพื่อให้รัฐต้องทำหน้าที่ที่สามารถคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ เหล่านั้นได้ การที่รัฐสามารถมีสิทธิเหนือปัจเจกบุคคลตามสัญญาประชาคมก็ไม่ได้หมายความว่า จะมีผลทำให้มนุษย์จะต้องมีการสูญเสียสิทธิและศักดิ์เหล่านั้นที่มีมาแต่กำเนิดไปแต่อย่างใดและหากรัฐไม่สามารถที่จะประกันสิทธิตามธรรมชาติหรือไม่สามารถคุ้มครองสิทธิบางประการที่มีอยู่ในตัวของปัจเจกชนในฐานะที่เป็นมนุษย์ได้แล้ว มนุษย์ก็ไม่ต้องผูกพันตามสัญญาหรือมนุษย์ย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้¹²

จากอิทธิพลของของแนวความคิดนี้ทางปรัชญาของหลักกฎหมายธรรมชาติของจอห์น ล็อก จะเห็นได้ว่า โดยนัยของแนวความคิดในการปรัชญานี้มีผลต่อการปฏิวัติในสหรัฐอเมริกาโดยจะเห็นได้จากกรณีที่ประธานาธิบดี โทมัส เจฟเฟอร์สัน ได้ใช้เหตุผลตามแนวความคิดนี้ในการประกาศอิสรภาพออกจากอังกฤษ โดยประธานาธิบดี โทมัส เจฟเฟอร์สัน มีแนวความคิดที่ถือว่าประชาชนมีสิทธิโดยชอบธรรมและสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องอิสรภาพ ซึ่งได้จากแนวความคิดในทางปรัชญาตามกฎแห่งธรรมชาติและในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาได้นำเอาแนวความคิดในทางปรัชญาตามแนวคิดของ จอห์น ล็อก มาบัญญัติไว้เป็นส่วน หนึ่งของคำประกาศอิสรภาพ

หลังจากที่เกิดการปฏิวัติฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1789 สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ไปปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมือง ทั้งนี้เนื่องจาก เดอลาฟาแย็ต ซึ่งเป็นคนร่างปฏิญญาสากลนั้นได้เคยในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยสหรัฐอเมริกาจากอังกฤษ จึงมีส่วนได้รับเอาแนวความคิดมาจากคำประกาศอิสรภาพมาด้วย ในหลายส่วนของแนวความคิดตามหลักปฏิญญาสากลได้สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ของรัฐบาลต่อพลเมืองหรือประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของทุกสถาบันทางการเมือง กล่าวคือเป็นการดำรงรักษาสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ให้คงไว้ ซึ่งสิทธิตามแนวความคิดนี้ประกอบไปด้วย อาทิเช่น สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับเสรีภาพ สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับการได้รับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตร่างกาย เป็นต้น

หากกล่าวโดยสรุป แนวความคิดในทางปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวความคิดว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนนั้น ในส่วนของไทยนั้นต้องปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน เนื่องจากได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการประกาศหลักการเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันเป็นไปตามหลักการประกาศของสหประชาชาติที่

¹² เฉลิมเกียรติ ผิวนวล, *ปรัชญาสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีในสังคมไทย* (กรุงเทพฯ: สยามสมัย, 2530), 13-14.

ได้มีการกำหนดเป็นหลักการและบรรทัดฐานเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยต้องปฏิบัติตามแล้ว เกิดผลทำให้ประเทศไทยต้องมีการกำหนดให้รัฐธรรมนูญจะต้องมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์จะต้องดำเนินการบัญญัติและตรากฎหมาย เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทั้งในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดและกฎหมายลำดับรองเอาไว้ ที่สำคัญโดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของปัจเจกบุคคลต้องถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าโดยสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมีแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้หมายความว่ารวมถึงสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและหมายความว่ารวมถึงสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองหรือประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่ออกมาในการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยการกำหนดให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันเป็นสาระที่สำคัญที่จะต้องมีการระบุนการเพื่อให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จนนำไปสู่การก่อให้เกิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยอันเป็นแนวทางประการสำคัญที่เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป โดยหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่มีการกำหนดเป็นหลักการและบรรทัดฐานเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกปฏิบัติตาม โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมือง

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมือง	หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย
มาตรา 1 สิทธิแห่งความเสมอภาค	มนุษย์ทั้งหลายเกิดขึ้นมาพร้อมกับการมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคโดยมนุษย์ทั้งหลายต่างก็มีศักดิ์ศรีและสิทธิที่มี ความคล้ายคลึงกันและมีสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลอื่นอันสืบเนื่องมาจากการที่มนุษย์ทั้งหลายเกิดขึ้นมาพร้อมกับความสามารถในการคิดและสามารถที่จะรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้นมนุษย์ทั้งหลายจึงควรปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยเจตนาแห่งความเป็นมิตรต่อกัน
มาตรา 2 เสรีภาพจากการเลือกปฏิบัติ	มนุษย์ทั้งหลายควรมีสิทธิและเสรีภาพที่ เหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติเพศหรือสีผิวใด หรือไม่ว่าจะถือ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมือง	หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย
	กำเนิดมาจากที่ใด พูดภาษาใด นับถือศาสนาใด มีความคิดเห็นทางการเมือง เช่นใดหรือไม่ว่าจะร้ายหรือยากจนก็ตาม
มาตรา 3 สิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความปลอดภัยส่วนบุคคล	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะมีชีวิตเสรีภาพและมีความรู้สึกความปลอดภัย
มาตรา 4 เสรีภาพจากความเป็นทาส	การซื้อและขายมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความผิดและความเป็นทาสเป็นสิ่งที่ควรได้รับการขัดขวางและป้องกันอยู่ตลอดเวลา
มาตรา 5 เสรีภาพจากการทรมานและการปฏิบัติที่เป็นการบั่นทอนความเป็นมนุษย์	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีเสรีภาพจากการทรมานและการปฏิบัติที่เป็นการบั่นทอนความเป็นมนุษย์
มาตรา 6 สิทธิที่จะได้รับการรับรองในฐานะที่เป็นบุคคลตามกฎหมาย	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการที่จะได้รับการรับรองตามบทบัญญัติของกฎหมายในฐานะที่เป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกหนทุกแห่ง
มาตรา 7 สิทธิแห่งความเสมอภาคตามกฎหมาย	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมายและมนุษย์ทั้งหลายย่อมได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเสมอภาค
มาตรา 8 สิทธิที่จะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องโดยตุลาการผู้มีความเชี่ยวชาญ	มนุษย์ทั้งหลายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยหากสิทธิภายใต้กฎหมายถูกฝ่าฝืน มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะมีตุลาการที่มีความเที่ยงธรรมในการเป็นผู้ทำหน้าที่ในการดูแลจนเกิดความยุติธรรม
มาตรา 9 เสรีภาพจากการถูกจองจำและเนรเทศตามอำเภอใจ	มนุษย์ทั้งหลายย่อมไม่สมควรที่จะต้องถูกจับกุมหรือถูกคุมขังไว้ในเรือนจำหรือถูกเนรเทศออกจากประเทศของตนเองโดย ปราศจากเหตุผลอันสมควร
มาตรา 10 สิทธิในการสืบพยานแบบยุติธรรม	ในกรณีที่มนุษย์ทั้งหลายจะต้องขึ้นศาล มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในการ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมือง	หลักที่ถูกระบุในกฎหมาย
	สี่บทความที่มีความยุติธรรมและการพิจารณาคดีที่เปิดเผยต่อสาธารณชนโดยศาลสถิตยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและมีเสรีภาพในการที่จะทำการตัดสินใจด้วย ตนเอง
มาตรา 11 สิทธิในอันที่จะได้รับการพิจารณาในฐานะผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดจริง	ในกรณีที่มีมนุษย์ทั้งหลายได้รับการกล่าวโทษในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาชญากรรม มนุษย์ทั้งหลายสมควรจะได้รับการพิจารณาในฐานะผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดจริงโดยไม่สมควรได้รับการลงโทษในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไปซึ่งไม่เป็นผิดกฎหมายในขณะที่มีการกระทำในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น

ที่มา: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555).

ตารางที่ 2.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางสังคม

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางสังคม	หลักที่ถูกระบุในกฎหมาย
มาตรา 12 เสรีภาพจากการถูกแทรกแซงในเรื่องส่วนตัว ครอบครัว บ้านเรือนและการติดต่อทางจดหมาย	มนุษย์ทั้งหลายย่อมไม่สมควรที่จะแทรกแซงในเรื่องความเป็นส่วนตัวครอบครัว บ้านเรือนหรือจดหมายของมนุษย์ผู้อื่นหรือการทำลายความสุจริตและความนับถือในตนเองของมนุษย์ทั้งหลายโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร
มาตรา 13 สิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่โดยเสรี ทั้งการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ภายในประเทศและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่นอกประเทศ	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการ โยกย้ายถิ่นที่อยู่ภายในประเทศและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่นอกประเทศที่ต้องการจะไปและอาศัยโดยสามารถที่จะอยู่ในสถานที่ที่ตนต้องการและย่อมมีสิทธิที่จะออกจากประเทศใด ๆ รวมทั้งประเทศของตนเองและสามารถที่จะเดินทางกลับมาเมื่อใดก็ได้ตามต้องการ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางสังคม	หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย
มาตรา 14 สิทธิในการลี้ภัยในประเทศอื่น ๆ เพื่อให้พ้นจากการฟ้องร้องคดี	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการแสวงหาสถานที่เพื่อลี้ภัยจากการถูกรังควาญในประเทศอื่น ๆ
มาตรา 15 สิทธิทางด้านสัญชาติและเสรีภาพในการเปลี่ยนสัญชาติ	ไม่มีมนุษย์ผู้ใดที่สามารถจะพรากสิทธิของมนุษย์ทั้งหลายไปจากประเทศที่ผ่านมานี้เนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านสัญชาติ
มาตรา 16 สิทธิในการสมรสและครอบครัว	ชายหรือหญิงที่เติบโตแล้วมีสิทธิที่จะทำการสมรสและตั้งครอบครัวโดยไม่มีผู้ใดสามารถที่จะขัดขวางอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนาหรือประเทศของชายหรือหญิงเหล่านั้นเป็นสาเหตุ เมื่อชายและหญิงทั้งสองฝ่ายต้องเห็นพ้องกันในการสมรสและมีสิทธิเสมอภาคกันในการสมรสรวมทั้ง มีสิทธิเสมอภาคกัน หากตัดสินใจที่จะยุติการสมรส
มาตรา 17 สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคล	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของตามลำพังหรือย่อมมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินร่วมกับผู้อื่นและไม่มีมนุษย์ผู้ใดสามารถพรากทรัพย์สินไปโดยปราศจากเหตุผลอันควร

ที่มา: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555).

ตารางที่ 2.3 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง

<p>ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง</p>	<p>หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย</p>
<p>มาตรา 18 เสรีภาพทางศาสนาและศาสนา</p>	<p>มนุษย์ทั้งหลายสามารถที่จะศรัทธาในสิ่งที่ตนเองต้องการที่จะศรัทธาโดยสามารถมีความคิดว่าสิ่งใดถูกและสิ่งใดผิดและสามารถที่จะมีศรัทธาในศาสนาใด ๆ ก็ตามที่ตนต้องการและสามารถที่จะเปลี่ยนศาสนาที่ตนนับถือได้หากตนเองต้องการโดยปราศจากการถูกแทรกแซง</p>
<p>มาตรา 19 เสรีภาพเกี่ยวกับ</p>	<p>มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะแสดงกับคนอื่น ๆ ว่าตนมีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการได้รับคำสั่งให้ปิดปากเงียบโดยอาจอ่านหนังสือพิมพ์หรือฟังวิทยุและมีสิทธิตีพิมพ์ความคิดเห็นต่าง ๆ ของตนเองและส่งไปยังสถานที่ใด ๆ ก็ตามได้โดยไม่มีผู้ใดสามารถที่จะหยุดยั้งโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรได้</p>

<p>ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง</p>	<p>หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย</p>
<p>ความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร</p>	
<p>มาตรา 20 สิทธิในการร่วมชุมนุมอย่างสงบและ</p>	<p>มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการร่วมชุมนุมอย่างสงบกับประชาชนทั่วไปและสามารถสมาคมกับคนที่ตนต้องการแต่ไม่มีมนุษย์ผู้ใดสามารถบังคับให้มนุษย์ทั้งหลายไปร่วมหรือเป็นสมาชิกของมนุษย์หรือกลุ่มใด ๆ</p>

<p>ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง</p>	<p>หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย</p>
<p>การสมาคมกับผู้อื่น</p>	
<p>มาตรา 21 สิทธิใน การ เข้า ร่วม คณะ รัฐบา ลและ การ เลือ ก</p>	<p>มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการเป็นบุคคลหนึ่งในคณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกโดยบุคคลเหล่านั้นในการเลือกตั้งที่มีความยุติธรรมซึ่งการนับคะแนนและแต่ครั้งจะต้องมีบรรทัดฐานเดียวกันและการที่จะไปเลือกตั้งในสถานที่แห่งใดนั้นเป็นหน้าที่ของท่านเองเนื่องจากประชาชนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงดังนั้นรัฐบาลจึงสมควรกระทำในสิ่งที่เป็นความต้องการของประชาชน</p>

<p>ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางการเมือง</p>	<p>หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย</p>
<p>ตั้งโดยเสรี</p>	

ที่มา: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555).

ตารางที่ 2.4 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ	หลักที่ถูกบรรจุในกฎหมาย
<p>มาตรา 22 สิทธิในความมั่นคงทางสังคม</p>	<p>มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองของโลกที่มีสิทธิเสรีภาพในการได้รับการตอบสนองทางด้านความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะสามารถให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีโดยแต่ละประเทศรวมทั้งกลุ่มประเทศต่าง ๆ สมควรที่จะให้ความช่วยเหลือในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ทั้งหลาย</p>

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า ด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ	หลักที่ถูกรรจในกฎหมาย
	ในฐานะที่เป็นพลเมืองของโลก
มาตรา 23 สิทธิในงานที่พึงปรารถนาและการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการแสวงหางานหรือยอมมีสิทธิในการเลือกงานโดยการเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน และมีสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยโดย ได้รับการคุ้มครองเมื่อไม่มีงานทำและสมควรที่จะได้รับค่าจ้างเท่ากับคนอื่น ๆ ที่ทำงานในลักษณะเช่นเดียวกันโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติโดยต้องมีการกำหนดค่าจ้างที่เพียงพอที่แต่ละครอบครัวจะสามารถใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและหมายความว่าหากมนุษย์ทั้งหลายได้รับค่าจ้างที่ไม่เพียงพอแล้วรัฐสมควรให้ความช่วยเหลือทางด้านต่าง ๆ
มาตรา 24 สิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนและการมีเวลาว่าง	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งจะต้องมีการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานและจะต้องได้รับการอนุญาตให้มีวันหยุดโดยได้รับค่าจ้างเป็นครั้งคราวด้วย
มาตรา 25 สิทธิในการครองชีพที่มีมาตรฐานเพียงพอ	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการได้รับสิ่งที่ต้องการในอันที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีอันได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการได้รับการรักษาพยาบาลการมีสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากสังคมในกรณีที่มีการเจ็บป่วยหรือ ในกรณีที่ไม่มียานพาหนะ รวมทั้งเมื่อชราภาพลงหรือในกรณีที่เป็นหม้ายหรือด้วยเหตุใด ๆ ก็ ตามที่ไม่สามารถทำงานต่อไปได้โดยมิได้เกิดจากความผิดของตนเอง
มาตรา 26 สิทธิทางการศึกษา	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ	หลักที่ถูกรรจในกฎหมาย
	อย่างน้อยที่สุดในปีแรก ๆ ของชีวิตการศึกษา โดยสมควรเป็นการให้เปล่าและสมควรกำหนดการศึกษาภาคบังคับสำหรับทุกคนส่วนการศึกษาในระดับต่อมาสมควรกำหนดให้แก่บุคคลผู้ที่มีความต้องการและสามารถรับผิดชอบตนเองได้ รวมทั้งการช่วยให้ประชาชนสามารถเป็นคนดีที่สุดเท่าที่สามารถจะเป็นได้ตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชน
มาตรา 27 สิทธิในการมีส่วนร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของชุมชน	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิในการเข้าร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของโลกแห่งศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม ดังนั้นจึงสมควรได้รับความเพลิดเพลินในศิลปะและการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์โดยหากมีการค้นพบสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว สมควรได้รับเกียรติยศ และสามารถแสวงหารายได้จากสิ่งนั้นด้วย

ที่มา: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555).

ตารางที่ 2.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วย หน้าที่และความ รับผิดชอบต่อชุมชน	หลักที่ถูกรรจในกฎหมาย
มาตรา 28 สิทธิในระบียบสังคมซึ่งสนับสนุนเอกสารฉบับนี้	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิที่จะอยู่ในโลก ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพย่อมเป็นสิ่งที่ได้รับความเคารพและได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้น
มาตรา 29 หน้าที่ของชุมชนที่จำเป็นสำหรับการ	มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีสิทธิและความรับผิดชอบ

พัฒนาอย่างเสรีและเต็มศักยภาพ	ชอบในสถานที่ที่อยู่อาศัยและมนุษย์ทั้งหลายที่อยู่แวดล้อม จึงสมควรใช้ความระมัดระวังกับผู้อื่น โดยการที่จะเพิกเฉยกับเสรีภาพมีความจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายและการกำหนดขอบเขตแห่งการเคารพสิทธิของมนุษย์ทุก ๆ คน เพื่อสนองต่อความรู้สึกผิดชอบชั่วดีการรักษาสันติภาพแห่งโลกและการสนับสนุนองค์การสหประชาชาติ
มาตรา 30 เสรีภาพจากการถูกแทรกแซงโดยรัฐหรือบุคคลในสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น	ไม่มีส่วนใดในคำแถลงนี้ที่สื่อความหมายว่าบุคคลใดก็ตามอาจจะทำให้สิทธิของมนุษย์ทั้งหลายอ่อนด้อยลงหรือสิทธิของมนุษย์ทั้งหลายถูกพรากสิทธิไป

ที่มา: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555).

ดังนั้นการกำหนดให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐจะต้องให้การสนับสนุนกระบวนการในการคุ้มครองและการกำหนดเป็นหลักการและบรรทัดฐานที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกวมทั้งไทยเองก็ต้องปฏิบัติตามโดยการกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศอันประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้

- (1) การกำหนดสิทธิแห่งความเสมอภาคและเสรีภาพจากการเลือกปฏิบัติ
- (2) การกำหนดสิทธิในการมีชีวิตเสรีภาพและความปลอดภัยส่วนบุคคล
- (3) การกำหนดเสรีภาพจากการทรมานและการปฏิบัติที่เป็นการบั่นทอนความเป็นมนุษย์
- (4) การกำหนดสิทธิที่จะได้รับการรับรองในฐานะที่เป็นบุคคลตามกฎหมาย
- (5) การกำหนดสิทธิแห่งความเสมอภาคตามกฎหมาย
- (6) การกำหนดสิทธิที่จะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องโดยตุลาการผู้มีความเชี่ยวชาญ
- (7) การกำหนดเสรีภาพจากการถูกจองจำและเนรเทศตามอำเภอใจ
- (8) การกำหนดสิทธิในการสืบพยานแบบยุติธรรม

(9) การกำหนดสิทธิในอันที่จะได้รับการพิจารณาในฐานะผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดจริง

(10) การกำหนดเสรีภาพจากการถูกแทรกแซงในเรื่อง ส่วนตัว ครอบครัว บ้านเรือน และการติดต่อทางจดหมาย

(11) การกำหนดสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่โดยเสรีทั้งการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ภายในประเทศและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่นอกประเทศ

(12) การกำหนดเสรีภาพทางด้านศรัทธาและศาสนา

(13) การกำหนดเสรีภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร

(14) การกำหนดสิทธิในการรวมชุมนุมอย่างสงบและการสมาคมกับผู้อื่น

(15) การกำหนดสิทธิในการเข้าร่วมในคณะรัฐบาลและการเลือกตั้งโดยเสรี

(16) การกำหนดสิทธิในความมั่นคงทางสังคม

(17) การกำหนดสิทธิในงานที่พึงปรารถนาและการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

(18) สิทธิในการครองชีพที่มีมาตรฐานเพียงพอ

(19) การกำหนดสิทธิทางการศึกษา

(20) การกำหนดสิทธิในการมีส่วนร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของชุมชน

(21) การกำหนดสิทธิในระเบียบสังคมซึ่งสนับสนุนเอกสารฉบับนี้

(22) การกำหนดหน้าที่ของชุมชนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างเสรีและเต็มศักยภาพ

(23) การกำหนดเสรีภาพจากการถูกแทรกแซงโดยรัฐหรือบุคคลในสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าว

ข้างต้น

บทที่ 3

การจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

3.1 ประวัติการจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นฉบับที่ 20 ซึ่งจัดร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในระหว่างช่วง พ.ศ. 2557–2560 ภายหลังจากการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร และมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระราชโองการ

เนื่องจากการรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 และการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ทำให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ได้มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดแรก จำนวน 36 คน ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด มีนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน แต่ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2558 สภาปฏิรูปแห่งชาติ มีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการฯ ทำให้มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ จำนวน 21 คน เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2558 และมีนายมิชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน

ในที่สุด เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติกระทำการรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 36 คน สรรหามาจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่ และกำหนดให้คณะกรรมการฯ ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสภาปฏิรูปแห่งชาติวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ให้เทียนฉาย กีรนนนท์ ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ซึ่งมี นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน

ซึ่งทำให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมต่างๆ ตามที่มาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวกำหนด ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เดิมมี 315 มาตรา หลังจากได้รับข้อเสนอของสภาปฏิรูปแห่งชาติแล้วนั้น คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ปรับแก้

เนื้อหาให้เหลือ 285 มาตรา แต่ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2558 สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการฯ ส่งผลให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการฯ สิ้นสุดลงในวันนั้น

โดยในรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. 2557 มาตรา 39/1 กำหนดว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง หรือนับแต่วันที่ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบคน เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง”

โดยในวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2558 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 21 คนโดยนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน

3.1.1 รายงานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

1. มีชัย ฤชุพันธุ์ (ประธาน)
2. กิระณา สุมาวงศ์
3. รองศาสตราจารย์ ดร. จูรี วิจิตรวาทการ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่
5. ธนาวัฒน์ สังข์ทอง
6. รองศาสตราจารย์ ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย
7. เข็ญชัย ณ นคร
8. นรชิต สิงหเสนี
9. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ
10. ปกรณ์ นิลประพันธ์
11. ประพันธ์ นัยโกวิท
12. ภัทรระ คำพิทักษ์
13. ภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์
14. พลตรี วีระ โรจนवास
15. ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส
16. สุพจน์ ไข่มุกด์
17. ดร.อมร วาณิชวิวัฒน์
18. อภิชาติ สุข์คานนท์

19. ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
20. อัคร จารุจินดา
21. พลเอก อภิภูพร เจริญพานิช

3.1.2 ลำดับเวลาของการร่างรัฐธรรมนูญ

ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2559 นายนครชิต สิงหเสนี โฆษกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แถลงว่าคณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยมีเนื้อหา 16 หมวด 279 มาตรา วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2559 นายมีชัย ฤชุพันธุ์ แถลงข่าวเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) พ.ศ. 2559

เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2559 สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ วาระ 2 และ 3 ตามที่คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญที่มีพลเอก สมเจตน์ บุญถนอม เป็นประธาน โดยมีสาระสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้แสดงความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ปิดกั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย โดยใช้เวลานาน 5 ชั่วโมง และไม่ใช้ลงคะแนนโดยใช้เครื่องลงคะแนน

โดยในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2559 สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้เพิ่มคำถามประชามติว่าจะให้รัฐสภาลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีใน 5 ปีหลังรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ได้หรือไม่

หลังจากนั้นในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2559 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศกำหนดให้วันอาทิตย์ที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เป็นวันออกเสียงประชามติ

3.2 องค์ประกอบของรัฐธรรมนูญ 2560

- รัฐธรรมนูญ 2560 ประกอบด้วย 16 หมวด 1 บทเฉพาะกาล
- หมวด 1 บททั่วไป
 - หมวด 2 พระมหากษัตริย์
 - หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
 - หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย
 - หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ
 - หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ
 - หมวด 7 รัฐสภา
 - หมวด 8 คณะรัฐมนตรี
 - หมวด 9 การขัดกันแห่งผลประโยชน์

- หมวด 10 ศาล
- หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ
- หมวด 12 องค์การอิสระ
- หมวด 13 องค์การอัยการ
- หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น
- หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
- หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และบทเฉพาะกาล

3.3 การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

การออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ถูกจัดให้มีขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในเวลา 08:00–16:00 น. เพื่อให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ และมีส่วนเพิ่มเติมที่ถูกกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติการออกเสียงประชามติครั้งนี้ มีการแต่งตั้งพลตำรวจเอก ศรีวิรัตน์ รังสิพราหมณกุล เป็น ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยการออกเสียงประชามติ

โดยสรุปผลในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญผลออกมาปรากฏว่าร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 15,562,027 คะแนนขณะที่คำถามพ่วงว่าด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเลือกนายกรัฐมนตรีภายในระยะเวลา 5 ปีแรกผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 13,969,594 คะแนน จากนั้นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำร่างรัฐธรรมนูญไปปรับปรุงในบางมาตราและในบทเฉพาะกาลเพื่อให้เข้ากับคำถามพ่วงเป็นเวลา 30 วันหลังจากนั้นเมื่อปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นแล้วคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะทำการส่งร่างกลับคืนนายกรัฐมนตรีให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้ทรงลงพระปรมาภิไธยในร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว ทางคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะได้ทำการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สำคัญ 4 ฉบับจากทั้งหมด 10 ฉบับได้แก่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง โดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจะได้ส่งความคิดเห็นไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จากนั้นจะส่งไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับ โดยใช้เวลาดังกล่าว 8 เดือนหรือ 240 วัน จากนั้น
สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะทำการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอีก 6 ฉบับจน
ครบ 10 ฉบับเพื่อจะเข้าสู่การเลือกตั้ง

บทที่ 4

วิเคราะห์เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

4.1 บทวิเคราะห์การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนุญ

สำหรับประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนุญฉบับนี้ จะถูกบัญญัติไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในมาตรา 25-49 ของรัฐธรรมนุญเป็นหลักและส่วนอื่น ๆ อันได้แก่ สิทธิบางประการก็ถูกกำกับไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐและหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ โดยแบ่งเป็นหมวดและประเด็นย่อยได้ ดังต่อไปนี้

4.1.1 สิทธิเสรีภาพและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

เห็นได้ชัดเจนจากมาตรา 25 ที่มีการบัญญัติถึงการให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเอาไว้ในมาตราดังกล่าวอย่างชัดเจน ให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นไปได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ ซึ่งเป็นการเขียนเอาไว้อย่างครอบคลุมอย่างกว้างและลึก สังกัดได้จากการที่มีการบัญญัติในเนื้อหามาตรานี้ ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าบุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตราบเท่าที่ไม่ไปกระทบกระเทือนต่อ สิทธิและเสรีภาพของคนอื่นหรือไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ นอกจากนี้ในท้ายมาตรา 25 ยังแสดงให้เห็นถึงการที่มีสิทธิที่สามารถจะปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองหากถูกละเมิด ไม่ว่าจะเป็นการยกมาตรานี้เพื่อไปสามารถใช้ต่อสู้ในชั้นศาลได้ นอกจากนี้ยังมีการขยายเอาไว้เพิ่มเติมในส่วนท้ายมาตราดังกล่าวในการที่จะมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐอีกด้วย ที่สำคัญหากจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมายจะต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมเป็นอันขาดและที่สำคัญตามประเด็นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 26 ให้เป็นเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ อาจกล่าวได้ว่าการจำกัดหรือการตรากฎหมายใด ๆ จะต้องเป็นไปตามที่เงื่อนไขของรัฐธรรมนุญตามมาตรานี้กำหนดไว้และต้องไม่กระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนรัฐธรรมนุญยังมุ่งคุ้มครองไม่ให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่เกินกว่าเหตุต้องมีเหตุผลสำคัญเท่านั้น

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าจากรัฐธรรมนุญ พ.ศ. 2560 นั้นยังคงไว้ซึ่งหลักการของรัฐธรรมนุญ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้มีการแก้ไขหลักการเดิมของรัฐธรรมนุญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเคยกำหนดให้การใช้สิทธิและเสรีภาพต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยแก้ไขใหม่ให้เป็น ให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ทันทีไม่ต้องรอให้มีกฎหมายบัญญัติขึ้นเสียก่อน มีการตัดข้อความเดิมที่เคยบัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในมาตราต่าง ๆ ออก และบัญญัติ สาระแห่งสิทธิและเสรีภาพไว้ในเนื้อหาของแต่

ละมาตราแทน การตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ การตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560¹

4.1.2 ความเสมอภาค

มีการบัญญัติปรากฏในมาตรา 27 ซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคตามกฎหมาย อย่างเท่าเทียม ซึ่งมีการเขียนครอบคลุมถึงในหลากหลายเรื่อง อาทิเช่น ความเสมอภาคของชายและหญิง และยังครอบคลุมไปถึงประเด็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยไม่แยกเชื้อชาติ ภาษา เพศ ฐานะ เป็นต้น ซึ่งนับเป็นการบัญญัติที่กว้างขวางและครอบคลุมการให้ความคุ้มครองความเสมอภาคเอาไว้ และยังจำแนกประเด็นในการให้ความเสมอภาคเอาไว้ เช่น ความเสมอภาคตามกฎหมาย ความเสมอภาคในการยุติธรรม ความเสมอภาคในการเข้ารับราชการ และความเสมอภาคในการรับแบ่งภาระจึงถือได้ว่าการกำหนดและคุ้มครองตลอดจนให้ความเสมอภาคต่อบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญนั้นมุ่งคุ้มครองเป็นหลักอย่างตอบโจทย์ต่อเจตนารมณ์

โดยเมื่อดูจากมาตราดังกล่าวในประเด็นนี้อาจแบ่งหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญได้ดังนี้²

1. ความเสมอภาคโดยกฎหมาย
2. ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม
3. ความเสมอภาคในการเข้ารับราชการ
4. ความเสมอภาคในการรับภาระ (อาทิเช่น เสียภาษี รับราชการทหาร)

เมื่ออยู่ภายใต้การคุ้มครองของรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้วทุกคนมี ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญ ความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย และเสมอภาคในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมือง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ของบุคคล อาทิ เช่น ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในงานและหน้าที่ที่มากกว่าในตำแหน่งหนึ่งก็ย่อมจะได้รับเงินเดือนสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถน้อย แบบนี้ไม่ใช่เรื่องความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญ แต่โดยผลของหลักความเสมอภาคทำให้รัฐธรรมนูญต้องมีรับรองหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในรัฐธรรมนูญ นั้นหมายความว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา อาทิ เช่น การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการเลือก

¹ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์, *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560* (กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560), 6.

² เรื่องเดียวกัน, 7.

ปฏิบัติที่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เช่น กรณี ก่อนปี พ.ศ. 2540 ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย มีการกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้สมัครเข้าศึกษา แต่ละสาขาวิชาไว้ เช่น คณะพยาบาล จะกำหนดคุณสมบัติว่าต้องเป็นคนโสดและอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีแต่ไม่เกิน 25 ปีอีกทั้งต้องมีส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 150 เซนติเมตร และน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 40 กิโลกรัม ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะสถานะของบุคคล อายุ เหตุมาจากสภาพทางกาย ดังนั้น ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2541 ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีการบัญญัติเรื่องการห้ามเลือกปฏิบัติไว้ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เงื่อนไขและคุณสมบัติดังกล่าวจึงถูกยกเลิกไปในภายหลัง³

4.1.3 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

จากประเด็นนี้นับว่าเป็นความสำคัญในการที่มุ่งคุ้มครองปกป้องสิทธิและเสรีภาพในร่างกายและชีวิตถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 28 ให้ครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลลงกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายไม่ได้ นั้นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การจับกุม การคุมขัง ต้องมีคำสั่งของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ จะกระทำเกินกว่านี้ไม่ได้ รวมไปถึงการห้ามไม่ให้มีการกระทำทารุณและโหดร้ายไว้ด้วย ซึ่งนับได้ว่ามีการบัญญัติในประเด็นดังกล่าวที่มุ่งคุ้มครองปกป้อง สิทธิและเสรีภาพอันควรมีของบุคคลในชีวิตและร่างกายเอาไว้

4.1.4 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง

จากรัฐธรรมนูญนี้มี เรื่องการคุ้มครองสิทธิเรื่องนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 ซึ่งต้องการให้ไม่เกิดโทษทางอาญาที่ย้อนหลังไป ก่อนที่กฎหมายนั้นจะได้ถูกบัญญัติหรือตราขึ้นมา นอกจากนี้ยังมุ่งคุ้มครองและให้ความยุติธรรมในการที่ให้ผู้ต้องหานั้นไม่มีความวิตกกังวลว่าจะมีคำพิพากษาของศาลออกมาทั้งในแง่ของการปฏิบัติด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความชัดเจนมากในประเด็นดังกล่าวที่รัฐธรรมนูญมุ่งต้องการให้คุ้มครองและพิทักษ์เอาไว้

4.1.5 สิทธิการไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน

จากรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่ไม่ให้มุ่งเกณฑ์แรงงานคนหรือนำคนมาใช้แรงงานเป็นการทั่วไปขึ้นมาเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเอาไว้ ทำให้รัฐธรรมนูญนั้นตราเหตุที่จะสามารถเกณฑ์แรงงานเอาไว้ในไม่กี่ประเด็น เช่น ภัยพิบัติหรือการเกิดสงครามเท่านั้น เพราะต้องการปกป้องสิทธิดังกล่าวเอาไว้ในตัวเอง จึงไม่มีเจตนาต้องการให้ใช้แรงงานของบุคคลเพื่อการอื่นใดที่ไม่จำเป็น

4.1.6 เสรีภาพในการนับถือศาสนา

หลักการหนึ่งในการมีเสรีภาพที่สำคัญคือ การมีเสรีภาพในความเชื่อในการนับถือศาสนา หรือลัทธิต่าง ๆ ซึ่งในรัฐธรรมนูญนี้ได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 31 มีการเขียนและบัญญัติให้ครอบคลุม

³ เรื่องเดียวกัน, 8.

ในการให้เสรีภาพในการนับถือความเชื่อศาสนาหรือลัทธิศาสนาที่สิ่งเหล่านั้นไม่ขัดหรือเป็นอันตรายหรือกระทบต่อสังคม รวมถึงเสรีภาพในการไม่นับถือศาสนาด้วย เสรีภาพในการถือศาสนามีการรับรองและคุ้มครองไว้อย่างสมบูรณ์คือจำกัดเสรีภาพไม่ได้ แต่การรับรองโดยสมบูรณ์นี้ ไม่รวมถึงการแสดงออกด้วย ดังนั้นการแสดงออกซึ่งความเชื่อในทางศาสนาย่อมถูกจำกัดเสรีภาพได้โดยกฎหมาย และเสรีภาพในการนับถือศาสนาต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยและต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4.1.7 สิทธิส่วนบุคคล

สำหรับประเด็นสิทธิส่วนบุคคลนับเป็นหนึ่งในเรื่องสำคัญที่รัฐธรรมนูญนี้ให้การรับรองแห่งสิทธิดังกล่าว ปรากฏในมาตรา 32 ที่ให้สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเกียรติยศชื่อเสียงรวมถึงครอบครัวเอาไว้ในมาตรานี้ ซึ่งขยายความได้ว่ารัฐธรรมนูญให้และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิประจำตัวของบุคคลอันประกอบด้วยเสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีวิตมีความเป็นส่วนตัวและความเป็นอยู่ส่วนบุคคล รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองเอาไว้อย่างครอบคลุม แต่กำหนดข้อแม้เว้นไว้เพียงเพื่อทำที่จำเป็นต่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

4.1.8 เสรีภาพในเคหสถาน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้การรับรองถึงการมีเสรีภาพในเคหสถาน ปรากฏอยู่ในมาตรา 33 ที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพไว้ซึ่งเสรีภาพของบุคคลในเคหสถานนั้น มีการบัญญัติให้การเข้าไปค้นเคหสถาน หรือที่รโหฐานจะกระทำไม่ได้หากไม่มีหมายศาล เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญเคารพในเสรีภาพของบุคคลที่อาศัยอยู่ในเคหสถานต้องการให้มีความเป็นส่วนตัว ทำให้จำกัดอำนาจไว้แค่เท่าที่จำเป็นและตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แค่นั้น

4.1.9 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนับเป็นหนึ่งในหัวใจของระบอบประชาธิปไตย การให้คนมีปากมีเสียงมีส่วนแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในทางการปกครอง ได้รับข่าวสารและความรู้ความสามารถทางวิชาการก็นำพาไปสู่การถกเถียงและพัฒนาเสรีภาพเรื่องนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 34 อย่างชัดเจน ที่ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของบุคคล ตลอดจนการมีเสรีภาพทางวิชาการ เมื่อมาดูในตามมาตรา 34 วรรคสอง จะเห็นว่าเสรีภาพของผู้สอนหรือผู้เรียนในการจะถือเอาและแสดงออกซึ่งความคิดเห็น โดยปราศจากความหวาดกลัวต่อการแทรกแซงตามอำเภอใจ การใช้เสรีภาพทางวิชาการนั้น ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย และศีลธรรมอันดีของประชาชน อีกทั้งต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น นับว่าเป็นมีการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเอาไว้ในมาตราดังกล่าวไว้อย่างกว้างขวางและเปิดโอกาสให้มีการใช้เสรีภาพดังกล่าวเกิดขึ้น

4.1.10 เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร

เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร เป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อระบอบประชาธิปไตย ย่อมต้องไม่โดนปิดกั้นในการนำเสนอข่าวสารตลอดจนรับรู้ข่าวสารนั้นด้วย ตลอดจนไม่สามารถให้แทรกแซงการมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารนั้นด้วยเช่นกัน หนึ่งในเรื่องสำคัญคือวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีอิสระและเสรีภาพในการทำหน้าที่ย่อมไม่ถูกรบกวนหรือแทรกแซงเกิดขึ้นแทบจะไม่มีข้อยกเว้นไว้ เว้นแต่การเกิดสงครามเท่านั้นที่รัฐธรรมนูญเขียนไว้เป็นข้อยกเว้น ซึ่งหลักการนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญมีการเขียนไว้อย่างชัดเจนถึงข้อยกเว้นดังกล่าวในการจำกัดเสรีภาพนี้

4.1.11 เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร

โดยพื้นฐานของมนุษย์แล้วนั้นย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อและสื่อสารระหว่างกันในการส่งสารและรับสารย่อมไม่โดนตรวจสอบ รัฐไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้ ในรัฐธรรมนูญนี้เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถูกบรรจุเอาไว้ในมาตรา 36 ที่มุ่งให้เสรีภาพดังกล่าวเกิดขึ้นและคุ้มครองไว้

4.1.12 สิทธิในทรัพย์สิน

ในรัฐธรรมนูญนี้นั้นมุ่งปกป้องและให้สิทธิในทรัพย์สินคุ้มครองทรัพย์สินจากการเวนคืนของรัฐเท่าที่เป็นไปเพราะความจำเป็นในไม่ก็ประเด็น เช่น สาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ และประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ตลอดจนคุ้มครองจากการเวนคืนย่อมได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมสิทธินี้บัญญัติในมาตรา 37 เอาไว้ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินจากการเวนคืนของรัฐเอาไว้

4.1.13 เสรีภาพในการเดินทางและเลือกที่อยู่อาศัย

ตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วย่อมมีอิสระและเสรีในการอาศัยอยู่ในที่ใด ๆ ก็ตาม เสรีภาพนี้เป็นเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์มาตั้งแต่ไหนแต่ไรและดั้งเดิมมานานแล้ว รวมไปถึงการอิสระในการเดินทางไปที่ต่าง ๆ ซึ่งในมาตรา 38 ของรัฐธรรมนูญได้รองรับหลักการดังกล่าวนี้ไว้ด้วย หากจะขัดต่อเสรีภาพดังกล่าวนี้ไม่ได้ ซึ่งมาวิเคราะห์ดูแล้วจากมาตราดังกล่าวมีแค่ 3 อย่างเท่านั้น ที่จะยกเว้น ได้แก่

1. อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือการผังเมือง
2. เพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัว
3. เพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

นับว่าเป็นการบัญญัติที่ครอบคลุมเอาไว้และบอกข้อยกเว้นในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามมาตรานี้เอาไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนในรัฐธรรมนูญยังมีการเพิ่มและคุ้มครองการห้ามเนรเทศผู้ที่ถือสัญชาติไทยออกจากประเทศไทยไม่ได้ รวมถึงการคุ้มครองการห้ามถอนสัญชาติไทยของผู้ที่ได้ด้วยการเกิดเอาไว้ด้วย นับเป็นการคุ้มครองพลเมืองเอาไว้ให้มีหลักที่อยู่อาศัยและสัญชาติต่อพลเมืองของรัฐ ซึ่งหลักการนี้อยู่ในมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

4.1.14 เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

จากมาตรา 40 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ทุกคนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพต่าง ๆ มีการคุ้มครองรวมไปถึงการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดด้วย ตลอดจนยังมีบทบัญญัติถึงการคุ้มครองผู้บริโภคเอาไว้ด้วย นับว่ามีความครอบคลุมเป็นอย่างมาก

4.1.15 สิทธิในข้อมูลข่าวสาร

ปรากฏอยู่ในมาตรา 41 ที่รับรองให้มีสิทธิในข้อมูลข่าวสารทั้งบุคคลและรวมถึงชุมชน ด้วยให้มีสิทธิดังกล่าวนี้ ซึ่งหลักการตามสิทธินี้ถูกรับรองและคุ้มครองไว้ชัดเจน โดยสามารถแบ่งเป็นหลักการย่อยแห่งสิทธิตามมาตราดังกล่าว ได้ดังนี้

1. สิทธิในการได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ
 2. สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาที่รวดเร็ว
 3. สิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ
- ซึ่งสิทธินี้มีการรับรองเอาไว้อย่างละเอียดในแง่ของตัวกฎหมายที่บัญญัติเอาไว้ในมาตราดังกล่าว

4.1.16 เสรีภาพในการรวมกลุ่ม

เสรีภาพในการรวมกลุ่ม รวมเป็นสมาคม องค์กร และอื่น ๆ ถูกบัญญัติเอาไว้ในมาตรา 42 ที่ต้องการให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างสมาคม ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ทุกคนมีเสรีภาพในการรวมกลุ่ม ซึ่งรัฐธรรมนูญคุ้มครองให้ไม่สามารถจะมาจำกัดเสรีภาพอันนี้ได้ ยกเว้นเพียงแค่เหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ อันได้แก่ รักษาความสงบและศีลธรรมอันดีของประชาชน, คุ้มครองประโยชน์สาธารณะ, ป้องกันและจัดการผูกขาด เสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นองค์กรหรือสมาคมต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับหลักการสิทธิและเสรีภาพที่ต้องรักษาและคุ้มครองไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญก็มีเจตนารมณ์ที่มุ่งปกป้องเสรีภาพดังกล่าวไว้

4.1.17 สิทธิในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตลอดจนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งสร้างให้เกิดความตระหนักและให้สิทธิสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม จารีตและประเพณีของชาติเอาไว้ด้วย เพื่อเป็นการรักษารากฐานทางวัฒนธรรมของชาติเอาไว้ด้วย เขียนไว้อย่างครอบคลุมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นและชาติ กล่าวโดยง่ายคือ เขียนไว้ครอบคลุมทั้งหมดที่เกี่ยวกับจารีต ประเพณีจากภูมิภาคต่าง ๆ ของรัฐไทยต้องมีสิทธิที่จะได้รับการอนุรักษ์โดยให้ทั้งเป็นสิทธิของบุคคลและชุมชนเอาไว้ นอกจากนี้ยังเขียนครอบคลุมไปถึงการจัดการและการเอาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ด้วย ซึ่งสิทธิดังกล่าวข้างต้นนี้อยู่ในมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญนี้ และยังมุ่งสร้างให้เกิดการมีสิทธิทั้งในแง่การเข้าชื่อให้หน่วยงานของรัฐ

ต้องดำเนินการหรือทำตามอันก่อให้เกิดผลดังกล่าวตามสิทธิขึ้นมาในอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ในส่วนท้ายของมาตรา 43 นี้ยังได้คำนึงถึงการให้มีระบบสวัสดิการชุมชนเอาไว้อีกทางหนึ่งด้วย

4.1.18 เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การชุมนุมอย่างสงบเพื่อแสดงออกถึงจุดยืนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเป็นการเรียกร้องข้อเสนอหรือความเห็นใจ สิ่งเหล่านี้นับเป็นเสรีภาพที่พึงมีในระบอบประชาธิปไตยที่พึงทำได้ภายใต้กรอบของกฎหมาย นับเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางสังคม เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้เสรีภาพในการชุมนุมของบุคคลและปกป้องในการใช้เสรีภาพดังกล่าวเอาไว้ไม่ให้โดนจำกัด เว้นแต่เหตุบางประการ เช่น ความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นเอาไว้ รัฐธรรมนูญนี้จึงต้องการให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบโดยไม่มีอาวุธได้ออกมาเคลื่อนไหวหรือขับเคลื่อนความเห็นต่างทางสังคมและจุดยืนทางการเมืองหรือเรื่องอื่น ๆ ก็ตามนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นมาและให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้นั่นเอง

4.1.19 เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง

พรรคการเมืองนับเป็นกลไกหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นตัวขับเคลื่อนในการเป็นกลุ่มตัวแทนทางการเมืองหรืออุดมการณ์ของสังคมที่เข้ามาสู่การเป็นตัวแทนของประชาชนในสภา ดังนั้นการให้มีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในสังคมและพัฒนาระบบการเมืองให้ก้าวหน้านับเป็นเสรีภาพอีกหนึ่งข้อที่ต้องรักษาละคุ้มครองให้เกิดกระบวนการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติถึงเสรีภาพในการรวมกลุ่มตั้งพรรคการเมืองเอาไว้ในมาตรา 45 ที่ระบุอย่างชัดเจนว่าสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองที่ให้เป็นไปตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเอาไว้อย่างชัดเจน

4.1.20 สิทธิของผู้บริโภค

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการปกป้องสิทธิของผู้บริโภคเห็นได้จากมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตลอดจนการสร้างกลไกและองค์กรที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเอาไว้ให้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินของรัฐด้วย เพื่อรักษาสิทธิของผู้บริโภคให้คงไว้ซึ่งหลักการดังกล่าว รวมทั้งยังมีการเขียนขยายเพิ่มเติมให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคให้เป็นธรรมซึ่งอยู่ในหมวดหน้าที่ของรัฐ

4.1.21 สิทธิได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขจากรัฐ

การรักษาพยาบาลและการรับบริการพื้นฐานทางสาธารณสุขยามเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่พึงจะได้รับอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงจากรัฐ นั้นหมายความว่าความรวมถึงผู้ขาดโอกาสยากไร้ก็ย่อมต้องได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกัน นับว่าเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องได้รับสิทธิ

ดังกล่าว ซึ่งในรัฐธรรมนูญมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 47 ที่บัญญัติให้ทุกคนต้องได้รับสิทธิจากการบริการสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ จากรัฐนับว่าเป็นการกำหนดให้มีสิทธิที่ได้รับการบริการทางสาธารณสุขอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

4.1.22 สิทธิของแม่ ผู้สูงอายุและผู้ยากไร้

ในสังคมหนึ่ง ๆ เรื่องของสิทธิผู้ตั้งครุภักดิ์และสิทธิผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับ ความใส่ใจและคุ้มครองสิทธิจากรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน เฉกเช่นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา 48 เอาไว้ให้มีการคุ้มครองทั้งมีสิทธิของมารดา ผู้สูงอายุและผู้ยากไร้ให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เช่น ผู้ที่เป็นมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังคลอดการคลอดบุตร ต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ ตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ หรือบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ อีกทั้งยังกำหนดให้ครอบคลุมถึงบุคคลผู้ยากไร้ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

4.1.23 การป้องกันการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งเรื่องที่น่าจะสำคัญที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนไว้ในมาตรา 49 เพื่อป้องกันการใช้สิทธิและเสรีภาพในการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไว้ด้วยในมาตรานี้ต้องการรักษาและคุ้มครองไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เพื่อไม่ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพที่เกินจนไปทำลายระบอบการปกครอง เป็นความต้องการและเจตนารมณ์ที่ต้องการกำหนดไว้ในมาตรานี้แห่งรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ เพื่อธำรงรักษาและป้องกันการใช้สิทธิและเสรีภาพเกินจากขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพที่กำหนดไว้

4.1.24 สิทธิและเสรีภาพที่ถูกนำไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ

สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหลายส่วนก็ถูกเปลี่ยนให้มาบัญญัติและเปลี่ยนมาเป็นหน้าที่ของรัฐ อาทิ เช่น การบังคับให้รัฐต้องให้สิทธิในการศึกษากับประชาชนเป็นเวลาสิบสองปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ นับว่าเป็นการสร้างกลไกให้เกิดสิทธิทางการศึกษาและบังคับให้รัฐต้องจัดการให้เกิดสิทธิดังกล่าวขึ้นมา ซึ่งกลไกการสร้างสิทธิทางการศึกษาดังกล่าวถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ตามมาตรา 54 ยังเป็นการขยายความครอบคลุมในการได้รับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาทั้งผู้ที่ขาดโอกาสและยากไร้ก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งรัฐจะต้องจัดให้และมาตรานี้ยังเขียนครอบคลุมไปถึงการมีเสรีภาพในการศึกษาและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและตามความถนัดของตน ตลอดจนบังคับให้ต้องมีการจัดกองทุนเพื่อสนับสนุนให้คนที่ขาดโอกาสสามารถเข้ารับการศึกษาหาความรู้ได้

นอกจากนี้ในหมวดหน้าที่ของรัฐยังมีการบัญญัติการที่รัฐต้องเป็นกลไกและฟันเฟืองที่ผลักดันให้เกิดสิทธิอื่น ๆ อีก อันได้แก่ สิทธิทางการรับบริการทางสาธารณสุข ซึ่งในหมวดหน้าที่ของรัฐนั้นปรากฏว่าถูกบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดบริการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งบัญญัติเอาไว้ในมาตรา 55 อย่างชัดเจนไว้ให้เป็นหน้าที่ของรัฐ

นอกจากนี้ยังมีสิทธิในการได้รับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประชาชนก็ยังคงจัดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นกับประชาชนอย่างทั่วถึง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเหล่านี้ อาทิ เช่น น้ำประปา, ไฟฟ้า, ถนนหนทาง เป็นต้น เห็นได้ชัดเจนตามบทบัญญัติในมาตรา 56 นั้นเองในการบังคับให้รัฐต้องสร้างกลไกให้เกิดการได้รับสิทธิทางสาธารณูปโภค นอกจากนี้หากไปดูมาตรา 57 ซึ่งเป็นมาตราถัดมานั้นจะพบว่าเป็นการที่บังคับให้รัฐต้องอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีจารีตต่าง ๆ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้จะไปสอดคล้องกับมาตรา 43 ที่ให้สิทธิดังกล่าวเอาไว้ นับว่าเป็นการสนับสนุนและเพิ่มกลไกให้เป็นหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับสิทธิของบุคคลและชุมชนที่เป็นไปในทางเกื้อกูลและสนับสนุนกัน

สิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามาอีกในหมวดหน้าที่ของรัฐนั้นยังต้องมีการให้รัฐต้องชี้แจงตลอดจนให้ข้อมูลหากรัฐจะดำเนินการอะไรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางธรรมชาติและสุขภาพของประชาชนสิ่งเหล่านี้ต้องประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับคำชี้แจงและข้อมูล ในส่วนนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 58 และรวมไปถึงในมาตรา 59 ที่ให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนซึ่งในส่วนถัดมาเป็นส่วนควบคู่กับการรัฐธรรมนุญที่ให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงและได้รับข้อมูลข่าวสารและที่สำคัญมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติให้รัฐรักษาและสงวนสิทธิในการใช้ดาวเทียม เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักตามมาตรา 60 ของรัฐธรรมนุญ เมื่อมาดูและวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าการให้รัฐมีหน้าที่ตามมาตราดังกล่าวก็เพื่อรักษาและสงวนสิทธิทั้งด้านการใช้คลื่นความถี่และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน รวมไปถึงการคุ้มครองการเอาผิดเอาเปรียบกับผู้บริโภค ซึ่งเป็นการรักษาสิทธิของผู้บริโภคนั่นเอง ซึ่งตรงนี้ก็จะถูกบัญญัติต่อไปในมาตรา 61 ให้รัฐมีหน้าที่สร้างกลไกเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคขึ้นมาเป็นส่วนสนับสนุนการได้รับสิทธิของผู้บริโภคนั่นเอง

ดังนั้นในหมวดหน้าที่ของรัฐนั้นจะเห็นได้ว่า เป็นการเขียนขยายเพื่อให้เกิดกลไกแห่งสิทธิโดยถูกจัดให้กลไกดังกล่าวมาเป็นหน้าที่ของรัฐไปโดยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนุญนั่นเองเพื่อควบคู่ไปกับการให้สิทธิและเสรีภาพกับประชาชน

4.1.25 สิทธิและเสรีภาพที่ถูกบัญญัติไว้ในหมวดนโยบายแห่งรัฐ

สำหรับเจตนารมณ์หนึ่งของผู้ร่างรัฐธรรมนุญฉบับนี้ที่ชัดเจนประการหนึ่ง คือการมุ่งสร้างให้รัฐธรรมนุญเกิดสิทธิและเสรีภาพกับประชาชน ซึ่งผู้ร่างก็เปลี่ยนแปลงและสร้างกลไกตลอดจนพื้นฐานทางการกำหนดให้เกิดสิทธิและเสรีภาพไปควบคู่ไปกับการให้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าว เช่นเดียวกันกลไกและแนวนโยบายต่าง ๆ ในหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสิทธิและเสรีภาพจึงถูกเปลี่ยนแปลงและบัญญัติเพิ่มให้มาอยู่ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ

สำหรับในหมวดนโยบายแห่งรัฐนั้นก็ยังมีบทบัญญัติที่ชัดเจนและโดดเด่นคือการที่รัฐต้องมีการบริหารงานด้านยุติธรรมที่ส่งเสริมสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 68 ที่ให้รัฐจัดระบบบริหารงานในด้านกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงได้นั้นเอง นอกจากนี้ในหมวดนี้ยัง

มีการเขียนที่ขยายไปถึงให้รัฐมีเรื่องสิทธิในการดำรงชีวิตในสังคมที่รัฐต้องมีและให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุมกับคนไทยทั้งหมดมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 70

ดังนั้นในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐเห็นได้ว่าเป็นความพยายามในส่วนการสร้างเสริมและสนับสนุนกลไกบางอย่างที่พยายามผลักดันให้เกิดสิทธิและเสรีภาพที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาในสังคมไทย

4.1.26 สิทธิและเสรีภาพที่ถูกบัญญัติไว้ในส่วนอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ในส่วนอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญยังมีการบัญญัติเอาไว้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพอีกด้วยเพื่อเป็นการขยายความครอบคลุมเอาไว้และรองรับหลักการดังกล่าว เช่น การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส เช่น จะนำมนุษย์มาทดลองเหมือนสัตว์ไม่ได้ และจะใช้สิทธิที่ได้รับการรับรองนี้ทำสิ่งใดก็ได้ แต่ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นการรองรับหลักการสากลที่อยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่มีผลต่อการวางร่างของสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีผลผูกพันให้รัฐธรรมนูญของไทยต้องมีหลักการเหล่านี้คงไว้

4.2 บทวิเคราะห์ความครอบคลุมของเนื้อหาและการบังคับใช้ตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

จากวัตถุประสงค์ในการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกบัญญัติให้นำประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหนึ่งในประเด็นหลักที่อยู่ในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงมีการบัญญัติถึงการให้สิทธิและเสรีภาพไว้ที่หลากหลายมาก อาทิเช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิของคนตั้งครุภ หรือแม้กระทั่งเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมืองก็ยิ่งถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ด้านในส่วนของเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพก็นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการให้สิทธิและเสรีภาพที่หลากหลายและชัดเจน มีความครอบคลุม ตลอดจนรองรับตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเอาไว้ในเนื้อหาและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้จากในส่วนของเนื้อหาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญอย่างที่เราบ่งชี้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญนั้นได้รับผลมาจากหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยลงนามไว้ การกำหนดให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐจะต้องให้การสนับสนุนกระบวนการในการคุ้มครองและการกำหนดเป็นหลักการและบรรทัดฐานที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งไทยเองก็ต้องปฏิบัติตามโดยการกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้น

พื้นฐานของมนุษย์โดยการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศ หากดูในรายละเอียดของบทบัญญัติในมาตราส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว จะพบว่าทั้งหมดล้วนเป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแทบทั้งสิ้น เห็นได้ชัดในเรื่องต่าง ๆ ในการให้กำหนดสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ที่ครอบคลุมของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น สิทธิแห่งความเสมอภาค, สิทธิในทรัพย์สิน, เสรีภาพในการนับถือศาสนา, เสรีภาพในข้อมูลข่าวสาร, สิทธิในการได้รับการศึกษา, สิทธิในการชุมนุม, สิทธิการโยกย้ายที่อยู่โดยเสรี เป็นต้น โดยจะเห็นได้จากสาระสำคัญของมาตราต่าง ๆ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่มีความสอดคล้องและมีหลักการในลักษณะเดียวกันกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นการให้ได้รับการศึกษา การนับถือศาสนา การประกอบอาชีพ ความเป็นส่วนบุคคล การแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลักการแห่งสิทธิเหล่านี้ได้ถูกบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้แทบทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่าแทบทั้งสิ้นในบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญรับเอาหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาไว้ในสาระสำคัญมีหลักการเหล่านี้รองรับเอาไว้ การที่มีบทบัญญัติในลักษณะนี้ที่เป็นไปตามปรัชญาจึงทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญนั้นมีความเป็นสากลและครอบคลุม ที่สำคัญที่สุดคือ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุดในการที่จะได้รับสิทธิและเสรีภาพต่างๆ เพราะประชาชนเองนั่นแหละที่เป็นผู้ได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวโดยตรง จะเห็นได้ว่าในส่วนของเนื้อหาของรัฐธรรมนูญในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีเนื้อหาที่ครบตามหลักการของปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้นในแง่ของบทบัญญัติจึงมีความสมบูรณ์เป็นอย่างดีและมีความเป็นสากลด้วย จึงนับได้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความครอบคลุมและเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่กำหนดเอาไว้ มีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและหลากหลายของสิทธิและเสรีภาพ

นอกจากนี้ในแง่ของบทบัญญัติตามมาตรามีเนื้อหาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย ชัดเจนในตัวบท มีการเขียนด้วยถ้อยคำที่สละสลวย สิทธิและเสรีภาพทั้งหมดที่กล่าวมาในส่วนแรกกรับรองอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ อีกทั้งหลายส่วนถูกบังคับให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีสิทธิและเสรีภาพเอาไว้ โดยวัตถุประสงค์ของผู้ร่างนั้นเกิดมาจากการพบว่า จากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาก่อนหน้านั้นมีสิทธิและเสรีภาพในหลายประการที่เขียนเอาไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพที่ไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติจริง ดังนั้นเลยนำไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐเอาไว้เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนขึ้นมา ซึ่งทำให้มีการโยกย้ายสิทธิและเสรีภาพบางส่วนมาไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐและยังมีบางส่วนก็ไปอยู่ในหมวดนโยบายแห่งรัฐ อีกอย่างหนึ่งที่ชัดเจนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพสำหรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้หากเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าอย่างรัฐธรรมนูญ 2550 แล้วจะพบว่าเกิดการรวบรวม

มาตราเข้ามาให้กะทัดรัดเป็นมาตราเดียวที่เขียนได้ครอบคลุมเอาไว้ว่าจะเห็นได้ในหลายมาตรา เช่น จะพบว่า มาตรา 25 ของรัฐธรรมนูญ 2560 นั้นเป็นการรวบเอามาตรา 26-28 ของรัฐธรรมนูญ 2550 เข้ามาเป็นใจความสำคัญและปรับการเขียนใหม่ให้ครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์ของเจตนารมณ์เอาไว้เช่นเดิม แต่เข้าใจได้ง่ายขึ้นกว่าเดิมและไม่ทับซ้อนในหลายมาตรา นับว่าเป็นการเขียนให้กระชับมากขึ้นและเนื้อหาครอบคลุมออกไปที่สมบูรณ์มากขึ้น มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญไว้อย่างกว้างขวางครอบคลุมไปทั้งผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส คนที่ตั้งครรภ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทั้งยังครอบคลุมทั้งความเป็นสิทธิของบุคคลและชุมชนเอาไว้ด้วย

สำหรับอีกเรื่องที่สำคัญคือการทำให้กฎหมายเกิดการบังคับใช้ ซึ่งการบังคับใช้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นนั้นจะพบว่าในหลายส่วนที่เป็นสิทธิและเสรีภาพที่มีการเปลี่ยนให้สิทธิและเสรีภาพในบางประเด็นไปอยู่ในหมวดหน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายของรัฐ ในส่วนนี้อาจจะต้องมีกฎหมายลูกตามมาเพื่อให้เกิดการบังคับใช้ได้จริงและประกันให้ต้องเกิดผลในทางปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงควรมีการตรากฎหมายลูกและกฎหมายลำดับรองอื่นตามมาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติขึ้น เช่น มาตรา 61 ในรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้รัฐมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งมาตรานี้บัญญัติอยู่ในหมวดหน้าที่ของรัฐ ควรจะต้องมีการตรากฎหมายลำดับรองขึ้นมาเพื่อให้เกิดการสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม เพราะในรัฐธรรมนูญระบุไว้แค่หลักการอย่างกว้างว่าให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้บริโภค ดังนั้นจึงต้องการกฎหมายลูกมารองรับในรายละเอียดและวิธีการเพื่อให้เกิดการสร้างกลไกดังกล่าวขึ้นมาอย่างชัดเจนมากกว่าแค่หลักการที่มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญเอาไว้ การตรากฎหมายลำดับรองขึ้นมาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดการบังคับใช้ได้จริงเพื่อให้เกิดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวขึ้นมา นอกจากนี้ยังมีอีกหลายสิทธิและเสรีภาพที่ถูกบัญญัติไว้ก็ต้องการกฎหมายลำดับรองขึ้นมาเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าสำหรับการย้ายสิทธิและเสรีภาพบางส่วนไปบัญญัติไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายของรัฐในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะต้องการตรากฎหมายลำดับรองขึ้นมาเพื่อผลักดันให้เกิดการคุ้มครองและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงเพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเอาไว้

นอกจากนี้ยังมีเรื่องของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะต้องบังคับใช้ให้เกิดสิทธิและเสรีภาพขึ้นมาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเอาไว้ กล่าวคือจะต้องมีองค์กรมาบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้น นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นมา เช่น องค์กรพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค ซึ่งในรัฐธรรมนูญก็ได้มีการเขียนให้องค์กรของผู้บริโภคสามารถรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่เป็นอิสระ เพื่อให้เป็นตัวแทนของผู้บริโภคและประชาชน หรือ หน่วยงานทางพิทักษ์คุ้มครองทางด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น เพราะการมีหน่วยงานที่บังคับใช้เหล่านี้ขึ้นมาเป็นการติดตามและเร่งรัดรวมถึงการก่อให้เกิดการพิทักษ์สิทธิและ

เสรีภาพที่เป็นจริงตามรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ว่าการมีหน่วยงานที่บังคับใช้นั้นจึงเป็นหนึ่งในเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการประสบความสำเร็จตามที่มิบัพัญญูติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในแง่นี้การมีหน่วยงานที่บังคับใช้ขึ้นมาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งนอกเหนือจากบทบัญญัติที่มีในรัฐธรรมนูญ

สิ่งสุดท้ายที่สำคัญอีกสิ่งนอกเหนือจากที่บัพัญญูติในตัวรัฐธรรมนูญแล้ว คือ การที่ต้องให้ประชาชนมีความรู้ และความเข้าใจในตัวสิทธิและเสรีภาพตามของตนเองตามรัฐธรรมนูญ เป็นการก่อให้เกิดการบังคับใช้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เนื่องด้วยตัวประชาชนเองเป็นผู้ทรงสิทธิเองและเป็นผู้ได้รับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ การที่ประชาชนมีความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพนั้นก่อให้เกิดการรักษาสิทธิและเสรีภาพของตนเอง หากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของตนเองมากขึ้นเท่าไร ยิ่งทำให้มีการรักษาสิทธิของตนเองมากขึ้น เกิดการทวงถามสิทธิหรือเป็นผู้ทรงสิทธิเหล่านี้ด้วยตัวเอง ทำที่สุดจะนำไปสู่การบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเอาไว้

ดังนั้นในแง่นี้จะพบว่า ตัวบทของรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้นมีความสมบูรณ์อยู่แล้วและครอบคลุมในความหลากหลายแล้ว มีการเขียนและบัญญัติไว้ดีอยู่แล้ว ทั้งเป็นการตอบจุดประสงค์ในเจตนารมณ์ด้วย แต่จะดีขึ้นอีกหากมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น กฎหมายลำดับรองอื่นที่เข้ามาเพิ่มและขยายทำให้เกิดการปฏิบัติจริง เกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้นในทางปฏิบัติจริง ๆ มากกว่าเป็นแค่มาตราที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญมารองรับสิทธิและเสรีภาพในหลายประการที่มีขึ้นในรัฐธรรมนูญนี้ กล่าวได้ว่า กฎหมายลำดับรองต่าง ๆ จะนำไปสู่การปฏิบัติตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนั่นเองนอกจากกฎหมายลำดับรองอื่นแล้วยังต้องการหน่วยงานหรือองค์กรที่บังคับใช้ขึ้นมาเพื่อกำกับหรือบังคับใช้กฎหมายที่บัญญัติเอาไว้ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายนำไปสู่การเกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในหลายประการมีความจำเป็นต้องการหน่วยงานขึ้นมาบังคับใช้ เห็นได้ชัดเจนอย่างสิทธิของผู้บริโภคที่รัฐธรรมนูญก็ให้อำนาจในการรวมองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อเป็นตัวแทนของผู้บริโภคขึ้นมาเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งยังเขียนในรัฐธรรมนูญให้รัฐต้องนำเงินไปสนับสนุนองค์กรในลักษณะดังกล่าวด้วย นอกจากการมีกฎหมายลำดับรองและการมีหน่วยงานที่บังคับใช้ การที่ประชาชนเข้าใจสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็นับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นล้วนเป็นปัจจัยที่จะสนับสนุนและก่อให้เกิดสิทธิและเสรีภาพที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิจัยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2560 ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเอาไว้ได้ครอบคลุมและบทบัญญัติที่ดีอยู่แล้วในสาระสำคัญของการคุ้มครองการให้สิทธิและเสรีภาพกับประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงมีหลักการสอดคล้องและรองรับกับปฏิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งมีผลผูกพันกับรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยด้วยในท้ายที่สุดผู้ศึกษากลับพบว่าปัญหาไม่ได้อยู่ที่ตัวบทบัญญัติในกฎหมาย แต่กลับอยู่ที่การบังคับใช้และความรู้ความเข้าใจของประชาชน ตัวบทของรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้นมีความสมบูรณ์อยู่แล้วและครอบคลุมในความหลากหลายแล้ว มีการเขียนและบัญญัติไว้ดีอยู่แล้ว ทั้งเป็นการตอบจุดประสงค์ในเจตนารมณ์ด้วย แต่จะดีขึ้นอีกหากมีการเพิ่มองค์ประกอบอื่นเข้ามาสนับสนุนให้เกิดสิทธิและเสรีภาพขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ขาดไป อันได้แก่

กฎหมายลำดับรองอื่นที่มารองรับสิทธิและเสรีภาพในหลายประการที่มีขึ้นในรัฐธรรมนูญนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังต้องขาดหน่วยงานหรือองค์กรที่บังคับใช้ขึ้นมาเพื่อกำกับหรือบังคับใช้กฎหมายที่บัญญัติเอาไว้ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายนำไปสู่การเกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ นอกจากการขาดกฎหมายลำดับรองและการขาดหน่วยงานที่บังคับใช้การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเข้าใจสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็อีกหนึ่งปัจจัย จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นล้วนเป็นปัจจัยที่จะสนับสนุนและก่อให้เกิดสิทธิและเสรีภาพที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจำเป็นจะต้องมีเพิ่มเติมนอกจากบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญที่ดีอยู่แล้วจะต้องมีการตรากฎหมายลำดับรองขึ้นมา อันได้แก่พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการคุ้มครอง

สิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติขั้นในทางที่เป็นรูปธรรม นอกจากพระราชบัญญัติแล้วยังอาจรวมไปถึง การอาศัยการตรากฎหมายที่มีลำดับรองลงมาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลในการคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ นอกจากนี้ยังจำเป็นจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ บังคับใช้หรือสร้างกลไกที่ก่อให้เกิดสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้ หน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้จำเป็นจะต้องเข้ามาบังคับใช้ มีลักษณะเป็นองค์กรที่มีอิสระในการทำงาน เพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เกิดขึ้นและเร่งรัดในกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นสิทธิที่มี ความเฉพาะ อาทิเช่น สิทธิผู้บริโภค เป็นต้น นอกจากนี้ที่สำคัญยังต้องมีการส่งเสริมความรู้และความ เข้าใจให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของตนเองที่ได้รับมาตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากตัวประชาชนเองนั่นแหละที่ เป็นผู้ทรงสิทธิเหล่านี้ หากประชาชนมีความรู้และความเข้าใจ ย่อมนำไปสู่การรักษาสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการทวงถามสิทธิที่ควรได้ของตัวเอง ท้ายที่สุดแล้วก็จะ นำไปสู่การเกิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเอาไว้ ทั้งสามสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นควรจะเป็น สิ่งที่เพิ่มเติมและเร่งรัดให้มากขึ้นเพื่อมาสนับสนุนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กุลพล พลวัน. *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2538.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. *หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2547.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2555.
- เฉลิมเกียรติ ผิวนวล. *ปรัชญาสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีในสังคมไทย* กรุงเทพฯ: สยามสมัย, 2530.
- ชาลวิทย์ เกษตรศิริ. *ผู้รวบรวม, ประชาธิปไตยของชาวบ้าน* กรุงเทพฯ: พิษณุ, 2516.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. *คำแปลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2549.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560.
- มานิต จุมปา. *รวมบทความเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*, 2546.
- สมยศ เชื้อไทย. *หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, *รวมบทความวิชาการ ชุดที่ 12 ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2558.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Mr. Knowledge [นามแฝง]. “รัฐธรรมนูญที่ดีควรเป็นอย่างไร.” วิชาการนำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550. <http://www.vcharkarn.com/blog/18014/363> (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2561).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายอัครพล พูลผล
วันเดือนปีเกิด	17 กรกฎาคม 2536
ตำแหน่ง	ธุรกิจส่วนตัว

